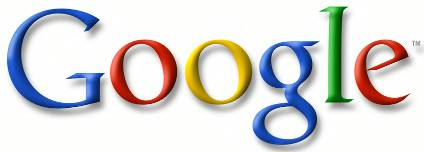
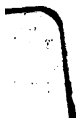






NIY
Rosenbe-

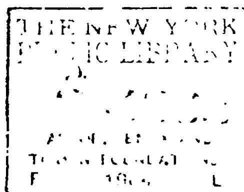
P. A. ROSENBERG

DØNVIG PRÆSTEGAARD

SKUESPIL I FIRE AKTER



KJØBENHAVN
KARL SCHØNBERGS FORLAG
TRYKT HOS NIELSEN & LYDICHE
1899



Nordens nobleste Skuespiller

AUGUST LINDBERG

tilegnes denne Bog med Tak og Venskab

af

FORFATTEREN.

DE HANDLENDE.

FRU GUDRUN THORILD, født Bielke.
THOMAS THORILD, Præst i Dønvig } hendes Sønner.
HARALD THORILD, Søofficer } hendes Sønner.
Jægermester EINAR BIELKE.
Kammerraad HARBO.
SOFFY } hans Døtre.
BETTY } hans Døtre.
HARRIET HOLK, hans Søsterdatter.
PABST, Skolelærer i Dønvig.
ANDERS OLSEN } Gaardmænd i Dønvig.
JAKOB BRÆNDEKILDE } Gaardmænd i Dønvig.
Provst LEUNING.
HANS, Gaardskarl.
RASMINE, Pige.

Scenen er Dønvig Præstegaard. Nutiden.

SCENEN:

Havestue. I Baggrunden Havedør. Tilhøjre i Forgrunden Dør til Thomas' Værelse. Tilhøjre i Baggrunden Dør til Fru Thorilds Værelse. Tilvenstre i Forgrunden Dør til Entréen. Paa højre Væg mellem Dørene en stor, gammeldags Jernkakkelovn med Tromle. I Baggrundshjørnet tilhøjre lille Sofa med rundt Bord og Stole. Midt paa venstre Væg stor Skabesofa med firkantet Bord og Stole. I Baggrundshjørnet tilvenstre taffelformet Klaver. Foran Kakkelovnen Siddepladser, lave Lænestole, ind i Hjørnet mellem Kakkelovnen og Præstens Dør en stor gammeldags Lænestol samt et mindre Bord med Bøger og Aviser. I Baggrunden tilvenstre et Skab med et Taffeluhr under Glasklokke. Paa Væggen over den gammeldags Lænestol et stort Kulfotografi af en Præst i Ornat. Iøvrig gammeldags Kobberstik (Skolen i Athen) og enkelte Malerier paa Væggene, over Sofaen tilvenstre et Maleri af en Landsbykirke. Mange Blomster.

FØRSTE AKT.

Haven ligger i stærkt Sollys, som ogsaa falder ind ad Havedøren i en skraa Stribe. Varm Sommerdag. Paa Kakkelovnen en stor Melon og en Spaankurv.

Scenen staar et Øjeblik tom. **Harriet Holk** kommer fra Haven, stanser i den aabne Dør og ser sig om. Strax efter: **Soffy, Betty** og sist **Kammerraad Harbo.**

FØRSTE SCENE.

Harriet. Harbo. Soffy. Betty.

HARRIET.

Her er ingen.

SOFFY.

Er der nu igjen ingen hjemme?

HARRIET.

Det lader ikke til det.

BETTY.

De er vel nede ved Stranden i det dejlige Vejr.

HARBO.

Nede ved Stranden? Den forbandede Vej i Solskin og Landevejsstøv! Gud ske Tak, det ikke er mig!

BETTY:

Mon Thomas ikke er paa sit Værelse?

HARRIET

Saa maatte han jo have hørt os.

SOFFY.

Aa, han kan mange Gange hverken se eller høre.

BETTY.

Jeg vil liste mig til at kigge derind. Mig bliver han ikke vred paa. (Hun lukker forsigtigt Døren tilhøjre i Forgrunden op) Nej! Tomt og øde!

HARBO

(nærmer sig Døren).

Det er det aller helligste. Derinde sidder han Ugen igjennem og brygger alle de strenge Ord, som han hælder ud over vore syndige Hoveder om Søndagen.

BETTY.

Aa Fader, du gaar jo aldrig i Kirke.

HARBO.

Jeg kjender nemlig det hele, kjære Barn. Jeg kan sige mig det meget bedre selv.

SOFFY.

Det er vist en Evne, du sjelden gjør Brug af.

HARBO
(sætter sig i Sofaen tilvenstre)

Lille Harriet, se, om der ikke skulde staa en Flaske med Whisky dér i Hjørneskabet.

BETTY.

Gud Fader, vil du uden videre —?

HARBO.

Jeg maa have noget flydende. Harriet kan vel nok gælde for Viceværtinde i sin Egenskab af Svigerdatter, hvad?

HARRIET
(har set i Skabet).

Her er Sodavand, men Whisky ser jeg ikke noget til.

HARBO.

Heller ikke lidt Kognac?

HARRIET.

Ikke Spor.

HARBO.

Satans! Nu havde jeg dog faaet den reglementerede Dyrkelse af Whisky indført her, sist din Forlovede var hjemme; men siden han er draget paa Togt mod Varmen, har det forbandede Svineri med Mælk og Thevand igjen faaet Overtaget. Aa, lille Harriet, spring for en Gangs Skyld ned i Køkkenet og hør, om ikke Frk. Brønnum skulde have en Sjat fra sist!

(Harriet gaar gjennem Døren tilvenstre.)

SOFFY.

Det maa være pinligt aldrig at kunne undvære sin Sut i mer end ti Minuter ad Gangen.

HARBO.

Du er i et velsignet Humør, lille Soffy. Det er forfriskende for dine Omgivelser.

SOFFY.

Ja, Omgivelserne skal i alt Fald ikke forfriske mit Humør.

HARBO
(fløjter resigneret).

Jeg vilde ønske, du kunde blive gift, lille Soffy.

SOFFY.

Det maatte da være med en af Korøgterne, for andre Herrer véd jeg ikke af, at vi ser noget til.

BETTY.

Du véd jo meget godt, Fader, at Soffy ikke vil giftes. Ellers havde hun saamænd været det for længe siden.

SOFFY.

Hvad mener du med det? Du skulde nødig gjøre Hentydninger til min Alder, saa længe du selv gaar omkring og spiller Baby.

BETTY.

Herregud, jeg har jo ikke sagt et Ord .... Forresten tager du fejl, hvis du tror, jeg bryder mig en Smule om dine Uforskammetheder.

HARBO
(slaar med Stokkeknappen i Bordet).

Basta! Basta! Satans!

(Harriet kommer tilbage med en Flaske.)

HARBO.

Naa, var der noget?

HARRIET.

Ikke andet end lidt Madkognak, hvis Onkel vil tage til Takke.

HARBO.

Madkognak! Nej, fy for Satan! — Ja, ja, kom med den da! »Wenn der Teufel hungert, frisst er Fliegen«.

(Skænker op og drikker.)

ANDEN SCENE.

De forrige. Pabst fra venstre.

PABST.

Godmorgen! Undskyld! Pastor Thorild er maaske ikke hjemme?

HARBO.

En godmorgen, Pabst! Nej, Pastoren er ude for Øjeblikket. Skulde De tale med ham, Pabst?

PABST.

Jeg skulde hente Salmenumrene til Begravelsen.

HARBO.

Naa, skal de to Matroser nu i Jorden?

PABST.

Ja, de skal begraves imorgen.

BETTY.

Gud, tænk, saadan en Ulykke! Det maa være en ubeskrivelig Død at drukne.

HARBO.

Aa, hvad Fanden, det er jo de Karles Geschæft.

BETTY.

Fy Fader, hvor kan du tale saadan!

HARRIET.

Har de andre Skibbrudne det godt?

PABST.

Jo tak, Frøken; med Guds Hjælp slipper de alle fra det med Livet.

HARBO.

Kaptejnen ligger nede hos Dem, ikke sandt?

BETTY.

Han skal jo være saadan en dejlig Mand?

PABST
(til Harbo).

Jo. Mit Hus var nærmest Ulykkesstedet.

HARBO.

Skal De ikke have et lille Stænk, Pabst?

PABST.

Kammerraaden véd maaske, at jeg ikke drikker Spiritus.

HARBO.

Naa, nej, det er sgu sandt. Det her er forresten Kognak. Hvordan gaar det ellers med Helligheden, hvad Pabst?

PABST.

Jeg troede ikke, Kammerraaden interesserede sig for den.

HARBO.

Jo, Guds Død og Pine, jeg er da ingen Hedning.

PABST
(meget stilfærdigt).

Ikke?

HARBO
(ser paa ham).

Naah! — — De mener maaske, at Folk som jeg bliver evig fordømt, fordi vi tager os en lille forkølende Gjenstand, naar det er varmt i Vejret?

PABST.

Jeg dømmer ingen. Det lader jeg Vorherre om.

HARBO.

Det gjør De Ret i. — (Fløjter) Men, hvad jeg vilde sagt, Pabst, Drengene nede fra Skolen har hevet et gammelt Postetræ af Deres over paa min Brakmark. Det ligger mig saa bandsat i Vejen. Vil De ikke venligst se at faa det praktiseret ad Helvede til snarest mulig.

PABST.

Det var maaske bedre at praktisere det ad en anden Kant.

HARBO
(uforstaaende).

Ad en anden Kant?

PABST.

Jeg mener, saa vilde det maaske ligge Kammerraaden mindre i Vejen.

HARBO.

Haa! haa! De er god, Pabst! Kom nu og tag en Forsoningsgnist og lad det gamle Nag være glemt! Vi er sgu alle Mennesker.

PABST.

Nej, tak, Hr. Kammerraad! — Ja, naar Pastoren ikke er hjemme, maa jeg nok se at komme igjen siden. Farvel!

HARBO.

Stop lidt! der kommer Fru Thorild selv! Saa kan De sige det til hende.

TREDIE SCENE.

De forrige. Fru Gudrun Thorild fra Haven.

HARBO.

Goddag, højstærede Frue! Ja, vi har taget os den ærbødige Frihed, som De ser.

FRU THORILD.

Goddag, kjære Harbo! Det var da godt, De ikke lod Dem skræmme af vor Fraværelse. Goddag, kjære Børn! Jeg var nede at se til Folkene i Tørvemosen.

HARBO.

Ja, man maa sgu have et Øje paa hver Finger, det er baade vist og sandt. I disse forbandede socialistiske Tider er der ingen, som gider bestille andet end æde og drikke . . . (har taget Glasset for at drikke, bliver opmærksom ved at se Fru Thorilds Smil) . . . naa ja, en beskeden Svaledrik i en ledig Time, det er jo etwas anders. Men det er sandt, Pabst havde jo et Bud til Pastoren.

FRU THORILD.

Hr. Pabst?

PABST.

Det var blot om Salmenumrene til Begravelsen imorgen.

FRU THORILD.

Naa, ja vist; nu skal jeg se efter, om min Søn har lagt dem frem.

(Gaar ind i Thomas' Værelse.)

BETTY.

Hvordan har Deres yndige lille Gedebuk det, Hr. Pabst?

PABST.

Tak, godt, Frøken.

SOFFY
(parodierende Betty).

Siger den endnu saa sødt: Mæ-æ-æ?

PABST
(med urokkelig Alvor).

Ja, den gjør, Frøken.

SOFFY.

Aa, Helledusse da!

(Betty tilkaster hende et rasende Blik)

HARBO.

Basta! (Han drikker) Aak ja, ja!

FRU THORILD
(kommer tilbage).

Nej, der var ingenting, saavidt jeg kunde se. Jeg skal sende Dem Seddelen, naar min Søn kommer hjem.

PABST.

Jeg kan saa overmaade godt komme igjen, Fru Thorild.

FRU THORILD.

Som De vil. Farvel.

PABST.

Farvel. (Hilser paa Fruen, derefter paa de andre, gaar mod Entrédøren, hvor han stanser). Det er sandt, Jens Persen er død inat; men det véd maaske Pastoren.

FRU THORILD.

Min Søn var hos ham, da han døde.

PABST.

Saa? — Naa, ja saa siger jeg Farvel. (Gaar.)

HARBO.

Der er noget ... hvad skal man kalde det ... noget ligesom jeg vil sige spydst mellem Dem og Pabst, Fru Thorild. Han er en Idiot, ganske vist, men skikkelig i alle Maader.

FRU THORILD.

Deres Menneskekundskab rammer ved Siden af, kjære Harbo: Pabst er hverken skikkelig eller Idiot. Ingenlunde!

HARBO.

De kan ikke lide ham?

FRU THORILD
(kort).

Nej, ikke synderlig. (Sætter sig). Naa, De har det godt? Harriet blomstrer jo som en Rose. Længes du ikke efter Harald engang imellem, Pigebarn?

HARRIET
(lidt forvirret),

Jo naturligvis.

SOFFY.

Ikke, saa det gjør noget.

HARRIET.

Hvad mener du?

SOFFY.

Du blomstrer jo som en Rose — alligevel, mener jeg.

HARBO.

Tillader De maaske en lille Antydning endnu, Fru Thorild? (Skænker.) Den er varm idag.

FRU THORILD.

Vær saa god! Bliver De køligere af Kognak?

HARBO.

Ja, det mener jo Lægerne. Alkohol køler . . . i Længden. (Han nipper.)

FRU THORILD.

Det er en Fornøjelse at se et Menneske nyde saadan, som De nyder Deres Glas, Harbo. Det er rart, der er nogen, der kan være glad for saa lidt.

HARBO
(med det fyldte Glas).

Lidt? Naa —? (Slaar om) Forresten maa De ikke tro, jeg er videre saadan egenlig glad af mig. Jeg er tværtimod ikke saa lidt af en Pessimist.

FRU THORILD
(ler).

De?

HARBO.

Ja, ved Gud! Paa Bunden.

SOFFY.

Fader mener, naar han kommer til Bunden.

HARBO.

Du er en sød Pige, lille Soffy. (Til Fru Thorild) Nej, men ser De, Fru Thorild, jeg bliver jo gammel . . . med Aarene. Jeg siger ligesom sorte Ane nede i Fattighuset: »Det kjære velsignede Brændevin, det er snart det eneste, jeg kan tygge.

FRU THORILD.

Hm!

HARBO.

Menneskenes Børn ender, ligesom de begynder: med at ernære sig af flydende Varer; det er Naturens Gang. — Forresten, jeg havde paa en Maade et Ærende herovre, Fru Thorild. De har jo kælvet iforgaars, Deres røde Ko mener jeg. Maaske vi kunde slaa en lille Handel af ved den Lejlighed, hvad? Jeg skulde have mig en god Kalv. Er den lang i Benene?

FRU THORILD.

Den ser ud til at blive dygtig. Vi kan tage den i Øjesyn med det samme.

HARBO
(rejser sig).

Brillant! Kom du med, Soffy! Du har gode Øjne for Kretur.

BETTY.

Maa jeg ogsaa? Jeg elsker Kalve.

HARBO.

Kalvesteg er ikke at foragte. Jeg sætter den for Exempel over Lamme.

FRU THORILD.

De bliver vel til Middag?

HARBO.

Tak, kjære Frue, maa vi have det til Gode? Jeg skal betro Dem, vi har netop idag slagtet Ænder; de har saa skammelig ondt ved at holde sig i Varmen.

FRU THORILD.

Harriet faar jeg da i alt Fald Lov at beholde. Vil du nok, Harriet?

HARRIET.

Tak, gjerne!

HARBO.

Ja, ja, saa bliver der saa meget mere Andesteg til os andre, ha, ha, ha!

FRU THORILD.

Du kunde være sød og plukke nogle Roser til Bordet imens; du véd: de gule, Thomas holder saa meget af. Kurven staar paa Kakkelovnen.

HARBO.

Sikken en dejlig Melon De har dér, Fru Thorild. Den er snart tjenlig.

FRU THORILD.

Maa jeg gjøre Dem en Present med den, kjære Harbo? Vi har saa mange.

HARBO.

Tak, det er en Skam. Det var nu ikke Meningen. Men jeg siger ikke Nej. Tak skal De sandelig have, Fru Thorild. Den ser ud til at safte godt. Tag den til dig, Betty! Naa, lad os saa komme ned og se paa Kobarnet alle zusammen!

(De gaar til venstre).

FJERDE SCENE.

Harriet. Thomas Thorild.

HARRIET

(har under de sidste Repliker taget Kurven. Hun sætter først Flaske og Glas ind i Hjørneskabet, og gaar dernæst med Kurven ud i Haven. Lige udenfor Døren møder hun Thomas, der har et Par afbrækkede Rosengrene i Haanden.)

THOMAS.

Er det dig, Harriet?

HARRIET.

Goddag, Thomas.

THOMAS.

Hvor skal du hen med Kurven?

HARRIET.

Din Moder bad mig plukke nogle Roser til Bordet.

THOMAS.

Bliver Du til Middag?

HARRIET.

Din Moder har inviteret mig.

THOMAS.

Det var betænksomt af Moder. Jeg trænger saa meget til at tale med dig netop nu. Sæt Kurven der paa Bordet! Her er Roser. Jeg tog dem ude ved Højen. De ligefrem spærrer Stien, saaledes skyder de i denne Varme. (Lægger Roserne paa det lille Bord ved Kakkelovnen.) Er din Onkel herovre?

HARRIET.

Han er nede i Stalden med din Moder forat se paa en Kalv.

THOMAS.

Naa. (Han gaar frem og tilbage med Hænderne paa Ryggen. Ansigtet har et mørkt og anspændt Udtryk).

HARRIET
(følger ham med Øjnene)

Har du havt Ærgrelser?

THOMAS.

Hm! Ja, det kan du jo gjerne kalde det. (Bliver ved at gaa).

HARRIET
(begynder at skille Kvistene fra og sætte dem i en Vase).

THOMAS
(sætter sig i den store Lænestol ved Kakkelovnen og betragter hende en Stund i Taushed).

Er det ikke en underlig Tanke, Harriet, at her sidder nu jeg som Præst i den gamle Præstegaard, hvor vi legede som Børn, du og Harald og jeg?

HARRIET.

Det er en smuk Tanke, synes jeg.

THOMAS
(halvt hen for sig)

Men hvordan er det egenlig gaaet til?

HARRIET
(ser overrasket op)

Hvad mener du?

THOMAS.

At jeg fik dette store Kald? I min Alder?

HARRIET.

Alle her paa Egnen vilde jo saa gjerne have dig?

THOMAS.

Ja, jeg ved nok, at Moder fik Sognets Beboere til at indgaa med Ansøgning efter Faders Død. Men det var mærkeligt alligevel. Jeg, som slet ingen Anciennitet havde her i Landet!

HARRIET.

Men saa havde du jo saa udmærkede Anbefalinger fra din Menighed i Amerika.

THOMAS.

Ja, mon det betyder noget her?

HARRIET.

Det er da ogsaa en Slags Anciennitet.

(Pause).

THOMAS.

Harriet, saa du meget til Fader de sidste Aar, han levede?

HARRIET.

Aa nej, egenlig ikke. Jeg var jo dengang i Kjøbenhavn hos Tante Eline for mine Kursus' Skyld. Jeg kom her kun i Sommerferierne. — Hvorfor spørger du om det?

THOMAS.

Du véd, naar man tænker paa en kjær Afdød, synes man altid, man skulde have brugt Tiden bedre, mens han levede. Da jeg som halvvoxen Dreng sendtes til Sorø, skiltes Fader og jeg i Grunden ad for Livet. Siden saas vi kun paa mine Feriebesøg. Han var en sjelden Mand, en dyb religiøs Natur, kjærlig og sand paa samme Tid. Hvor jeg vilde ønske, jeg kunde tale med ham, spørge ham, lære af ham — nu!

HARRIET.

Hvorfor søgte du ikke til ham, da din Studietid i Kjøbenhavn var forbi?

THOMAS.

Jeg følte dengang en saa brændende Trang efter at komme i levende Virksomhed. Du véd ikke, hvor kvælende Examensstudiet kan lægge sig over Sindet, — alle disse døde Formler og udstoppede Tanker! Jeg gyser ved Erindringen! Saa var der jo denne Menighed ovre i Amerika, som vilde have en dansk Præst. Udsigten til at virke under saa friske og storladne Forhold lokkede mig. Aldrig har jeg været saa fyldt af Livslyst og Begejstring, som da jeg satte Foden paa den nye Verdens Jord.

HARRIET.

Du blev jo ogsaa derovre, lige til din Faders Sygdom kaldte dig hjem.

THOMAS.

Aa ja, den var Anledningen. Men i Virkeligheden var jeg færdig med mine Illusioner længe forinden. De store Forhold — Ak, Gud naade os! Intetsteds har jeg set en smaaligere Tænkemaade, en ynkeligere Fornægtelse af alle Idealer end i den nye »frie« Verden! Jeg kom hertil dødtræt paa Legeme og Sjæl. Fader var gaaet bort; jeg naaede ikke engang at følge ham til Jorden. Saa tog Moder Styret, og uden at jeg rigtig véd, hvordan det gik til, fik jeg Udnævnelsen til Præst her i Faders gamle Kald.

HARRIET.

Det var en Glædesdag for os alle, da Efterretningen kom. Jeg har aldrig set din Moder saa straalende henrykt.

THOMAS.

Jeg var ogsaa glad — dengang. Tanken at fortsætte Faders Gjerning var mig kjær. Min Selvtillid kom igjen. Her var Grunden lagt; jeg skulde kun holde vedlige og bygge videre, ganske smaat. Det maatte jeg dog kunne, syntes jeg.

HARRIET.

Og det kan du ogsaa, Thomas.

THOMAS.

Tror du? — — Harriet, sæt dig engang her, ved Siden af mig; jeg vil fortælle dig noget, noget som ... Hm! Underligt nok, med dig kan jeg bedre tale om disse Ting end med Moder, skøndt du er saa meget yngre. Eller maaske er det netop derfor. Moder fordrer og venter store Ting af mig. Naar hun og jeg taler med hinanden, skinner hendes Ildsjæl ligesom ind i min og faar mig til at glemme min Fattigdom. Jeg skal være rig, og saa synes jeg, jeg er det — en kort Stund. Men du, Harriet, du véd bedre, hvordan jeg er.

HARRIET.

Jeg véd, at du er et af de bedste og dygtigste Mennesker paa Jorden, og at du altid har havt

denne besynderlige Hang til at se ned paa dig selv. Saadan var det jo allerede, da vi legede sammen som Børn; altid skulde Harald føre an, skøndt du var den ældste og den klogeste.

THOMAS
(smiler).

Kan du huske: Harald drog i Krigen eller paa lange Rejser og kom altid hjem som en berømt Mand og bejlede til dig. Og saa var det mig, der viede jer.

HARRIET
(uvilkaarlig ligesom undskyldende).

Du vilde selv have det saadan.

THOMAS.

Javist, javist, naturligvis! Men, ser du, naar jeg var alene med mig selv, især ved Aftenstid, i Haven eller oppe paa det gamle Loft, saa kunde jeg drømme om Oplevelser langt, langt æventyrligere end Haralds, om en Hæder, der naaede til Stjernerne, et Navn, der fløj over Verden og varede til Tidernes Ende. Men det sagde jeg til ingen.

HARRIET.

Hvorfor ikke?

THOMAS.

Naar jeg ikke længer var alene, syntes det mig saa taabeligt. Og det var jo heller ikke andet end Daarskab. (I Tanker) Nej, alt saadant er kun Daarskab.

HARRIET
(lægger sin Haand paa hans).

Hvad er det, der har forstemt dig, kjære Thomas? Du sagde, du vilde fortælle mig noget?

THOMAS
(ser paa hende).

Sig mig, er det aldrig faldet dig ind, at der er noget unaturligt, noget forrykt i, at et Menneske som jeg skal være Præst.

HARRIET.

Men Thomas dog, hvad er det, du siger?

THOMAS.

Ja, forstaa mig ret: jeg mener ikke, at jeg er saa meget ringere end de fleste andre; men dette, at et Menneske — uudviklet, som jeg i Virkeligheden er det, uforsøgt i Livet, kun med en temmelig værdiløs Fagdannelse, en theologisk Examen, at han skal gaa ud mellem Medmennesker som den, der har Myndighed, den, der kan vejlede i Livets største, helligste Afgjørelser! Er det Tungsind af mig, eller er der ikke noget afsindigt i dette? (Rejser sig og gaar frem og tilbage) Jeg er uklar og skal bringe andre Klarhed, jeg tvivler og skal lære andre at tro; jeg kjender lidet eller intet til Livets store Prøvelser og skal hjælpe andre at bære dem eller kæmpe sig igennem.

HARRIET.

Naar du virker efter bedste Evne og sætter

din Lid til Gud, saa ... Vi kan jo dog intet af os selv.

THOMAS
(næsten heftigt).

I hvilket andet Livsforhold slaar man sig til Ro med den Forklaring? Gælder det Menneskers timelige Vel, deres Formue, deres Liv og Lemmer, hvem betror saa Ledelsen til en ubefaren? Men naar det gælder det uendelig vigtigere, Menneskers evige Velfærd, saa er enhver theologisk Kandidat god nok. Nej, nej, det er ikke rigtigt.

HARRIET.

Hvad mener du?

THOMAS.

Katholikerne fordre af deres Præster, at de skal give Afkald paa Livets Sanseglæder, faste, spæge deres Kjød. Det er dog noget. Af os fordrer man intet, uden at vi skal kunne holde en Tale med Foredrag. Æstetisk Sans, kunstnerisk Begavelse, Skuespillertalent — det drager Skillelinjen mellem den gode og den daarlige Præst!

HARRIET.

Men hvad vil du, skal være Prøven?

THOMAS
(sætter sig ved hendes Side).

Harriet, jeg har havt en frygtelig Oplevelse. — Det synes mig i dette Nu, som kunde jeg aldrig forvinde den. Jeg stod inat ved et Dødsleje.

En gammel Bondes. Han stirrede mig imøde, da jeg traadte ind i Stuen, med store, stive Øjne, forstenede i Gru; og saa sagde han: »Jeg har bedt Pastoren komme til mig, ikke forat Pastoren skulde hjælpe mig, for mig kan ingen hjælpe, hverken paa Jorden eller i Himlen, men forat Pastoren kan se, hvordan det gaar til, naar en Sjæl farer til Helvede«. Jeg talte til ham om Guds Barmhjertighed, sagde ham, at naar han bekjendte og angrede sin Synd, vilde Gud tilgive, jeg brugte alle de Midler, min Erfaring kjender. Han svarede mig bestandig de samme Ord, at han havde levet som et Djævelens Barn, han formaaede ikke at angre, og nu gik han ind til den evige Ild, det maatte være saa. I min fuldkomne Raadløshed greb jeg tilsidst hans Haand og bad Fadervor; han laa rolig hen saalænge med lukkede Øjne; jeg begyndte at fatte Haab. Men saa spilede han pludselig begge Øjnene vidt op — jeg har aldrig set noget lignende som Udtrykket i disse Øjne — slog ud med begge Arme og raabte: »Nu farer jeg til Helvede!« Saaledes døde han.

HARRIET

(siger intet, men lægger atter sin Haand paa hans).

THOMAS.

Efter Kirkens Lære er denne Mand fordømt. Han er gaaet bort uden Anger og Syndsforladelse. — Er jeg ikke som den uduelige Læge, under hvis Hænder den Syge dør? Og er her ikke Tale

om noget langt forfærdeligere end den timelige Død?

HARRIET.

Det er Tungsind, kjære Thomas. Du har gjort, hvad Du kunde. Og desuden: hvem véd, om ikke dette stakkels Menneske har betalt for sin Synd med sin Dødsangst, hvem véd, om han ikke i selve sit Dødsminut har faaet Tilgivelsen og Freden?

THOMAS
(rejser sig atter).

Nej, hvem véd? hvem véd? Hvem véd overhovedet noget? Vi er en ulykkelig Slægt, vi fra denne Tid; vi kan hverken leve eller dø. Den rigeste Bøn af alle, den, hvori min Sjæl samler hele sin Attraa, har for mig altid været den: »Til os komme dit Rige!« Men er det ikke, som om Guds Rige drog sig længer og længer bort, som vilde han intet have at skaffe med os? Undertiden forekommer det mig, at jeg maa dræbe alt dette, som lyser og lever herinde (peger paa sin Pande), dukke det under, kvæle det, blive Katholik .... eller .... eller ....

HARRIET.

Tænk paa din Moder — og paa os andre, som holder af dig!

THOMAS.

Rigtig! Rigtig! Det eneste, jeg er ganske vis paa, er, at jeg elsker Jer. — Og hvis nu netop det var Fristelsen?

HARRIET
(angst).

Fristelsen?

THOMAS.

Har Gud ikke sagt, at vi skulde forlade alle Ting og følge hans Kald? (Tager hendes Haand.) Hvad tænker du paa, Harriet?

HARRIET
(ser op paa ham).

Lyder Guds Kald til dig, og véd du med Vished, at det er Guds Kald, saa skal du naturligvis følge det.

THOMAS.

Din Haand ryster, du har Taarer i Øjnene. Harriet, jeg gjør Uret mod dig ved at indvie dig i disse tunge Tanker.

HARRIET.

Nej, nej!

THOMAS.

Jo, det er egenkjærligt og blødagtigt, jeg véd det godt. Vær ikke vred paa mig! Hvoraf kommer det, at netop til dig maa jeg tale om det tungeste? Til Moder naa'r jeg aldrig helt frem.

HARRIET.

Det kommer af, at vi er Kammerater fra Barndommen og Venner. — Tror du ikke?

THOMAS.

Jo, jo vist. (Hen for sig.) Hvad skulde ellers være Grunden?

FEMTE SCENE.

De forrige. Harbo.

HARBO

(aabner Døren tilvenstre og kigger ind).

Han er kommen! Goddag, Pastor! Her er et Par gæve Mænd af Landets Marv, som vil tale med Dem. Ja, det er ikke mig. Jeg kigger bare indenfor for at sige Farvel med det samme. Pigebørnene er allerede paa Vejen hjem; skal hilse. Vær saa god, Anders Olsen! Hvordan har Kjærrersterne det? Træd indenfor, Jakob Brændekilde! Tab ikke Portemonnixen, Dannemand! Naa, farvel, Pastor! Farvel, Harriet! Din Svigermoder spurgte efter dig ude i Køkkenet. Kalven var brillant, men Fruen holder ogsaa stive Priser. Farvel!

(Han gaar. Harriet tager Vasen med Blomsterne og gaar ud i Baggrunden. Anders Olsen og Jakob Brændekilde er imens traadt indenfor.)

SJETTE SCENE.

Thomas. Anders Olsen. Jakob Brændekilde.

THOMAS.

De vilde tale med mig. Vær saa god at sætte Dem!

OLSEN.

Tak. (De sætter sig.) Ja, Hr. Pastor, Jakob Brændekilde og jeg, vi kommer egentlig nærmest udelukkende i Anledning af denne her Forretning igaar.

THOMAS.

Hvilken Forretning?

OLSEN.

Denne her Aktion nede paa Dønvig Strand over Vraggodset fra det her strandede Barkskib. Pastoren fik jo Tilslaget paa en Part af Tovværket og Takkelasen. Det var vist saadan circa henved en 8000 Pd. Tovværk til 8 Øre pr. Pund og saa nogle Centner Jern og den Slags til 1 Kr. 25 Øre pr. Centner. Var det ikke saadan, Jakob?

BRÆNDEKILDE
(mumlende).

Jo, det blev saadan. 8000 Pund og 70 Centner.

THOMAS.

Jeg bød over, fordi jeg lagde Mærke til, at alle Tilslagene faldt paa urimelig lave Bud. Fra mit Ophold i Amerika kjender jeg lidt til de Tings Værdi.

OLSEN.

Ja vel, ja vel! Det er jo saa rimeligt, at Pastoren ogsaa vil have noget med ved den Lejlighed.

THOMAS.

Hvad behager?

OLSEN.

Dengang Pastoren gjorde Bud, saa lod vi jo ogsaa Pastoren faa Tilslaget uden at gaa højere. Det obsalverede Pastoren nok. Men nu er det Jakob og mig, som har overtaget hele Kareten; jeg klarer Forretningen med Aftaler og saadan, og Jakob staar i Forskud med Udlæg; for jeg er nu ikke saadan befæstet med rede Penge som Jakob.

BRÆNDEKILDE
(urolig).

Ja, det er jo lige meget, Anders Olsen.

OLSEN.

Ja, ja, godt Ord igjen! Jeg mener bare, Pastoren skulde dog vide, at vi er solide, som man siger. Nu er det kun, hvormeget Pastoren har tænkt at beregne sig i Opgæld for at overlade os det Tovværk, for saa besørger vi hele Resten.

THOMAS.

De har ganske misforstaaet min Adfærd, Anders Olsen. Véd De ikke, at Skib og Ladning er Kaptajnens Ejendom, og at der ikke var assureret?

OLSEN.

Jo, det har jeg nok hørt sige,

THOMAS.

Mit Bud blev gjort for at hindre, at den stakkels Mand, som tilmed ligger farlig syg, skulde blive helt forurettet ved Salget.

OLSEN.

Hvad vil Pastoren da med Sagerne?

THOMAS.

Jeg vil give dem tilbage til Ejermanden for, hvad jeg har købt dem for.

OLSEN.

Saa er det altsaa paa Kaptajnens Regning, at Pastoren har købt?

THOMAS.

Ja, forudsat, at han vil.

OLSEN.

Er Pastoren vis paa, at han kan betale?

THOMAS.

Det kommer han og jeg nok ud af.

OLSEN.

Kanske det er en af Pastorens særdeles fine Venner?

THOMAS.

Jeg har aldrig set ham for mine Øjne.

(Olsen og Brændekilde ser paa hinanden.)

OLSEN
(halvt henvendt til Brændekilde).

Det er ellers enRuslænder.

THOMAS.

Ja, det er det jo.

OLSEN
(efter en kort Betænkning).

Ja, undskyld min Frimodighed, Hr. Pastor Thorild! men det synes jeg ikke, er rigtig og forsvarlig handlet mod os her i Dønvig Sogn.

BRÆNDEKILDE
(mumlende).

Nej, det er det ikke.

THOMAS.

Hvorledes?

OLSEN.

Og det vil ogsaa alle de andre Beboere, baade smaa og store vedkommende give mig Ret i, at det er ikke rigtig og forsvarlig handlet af Dem. At Pastoren vil have sin Part i Fortjenesten, det er der ikke noget at sige til, det er ikke mer end rimeligt; men naar Vorherre en sjelden Gang sender et Vrag her ind paa Dønvig Strand, saa kan det vel ikke være hans Mening, at Profiten skal gaa til Russen og den Slags.

BRÆNDEKILDE
(som før).

Nej, det kan ikke være Meningen.

THOMAS.

Tror De da, at Vorherre synes om, at De plyndrer en skibbrudden Mand for hans retmæssige Eje?

OLSEN.

Det har altid været Skik her i Sognet, baade i Deres salig Faders Tid og tidligere, at naar Vorherre en sjelden Gang gav os en Stranding, saa tog vi den ærlige Fordel, som deraf fulgte. Det kan da vist ikke være blevet Synd nu saadan lige paa en Studs.

THOMAS.

Den ærlige Fordel? Men det er jo simpelthen Tyveri, Menneske!

OLSEN.

Vi har betalt Varerne kontant.

BRÆNDEKILDE.

Det vil sige, jeg staar i Forskud.

THOMAS

(med stigende Heftighed).

Men De har betalt dem uforsvarlig lavt — som det synes, altsaa med fuld Vidende om, at De gjorde det. Hvor kan en kristen Mand bære sig saaledes ad? Kjender De ikke Skriftens Ord om den Ting?

OLSEN

(med høj Værdighed).

Jo, Hr. Pastor, Skriftens Ord kjender jeg meget godt, for jeg gaar i Kirke hver Søndag,

og det har jeg gjort, inden Pastoren blev født. Men Skriften det er ét, og noget andet er Vrag. Det har været Skik her til alle Tider, at naar Vorherre sendte et Vrag — —

THOMAS.

Vorherre sender ikke Vrag.

OLSEN
(med opspilede Øjne).

Hvem er det da, som sender dem?

THOMAS
(forvirret).

Jeg mener, det er ikke Vorherres Mening, at I skal benytte Jer af værgeløse Skibbrudnes Ulykke til at tjene Penge.

OLSEN.

Naa saadan. — — Ja, Pastoren er jo Herre over sine egne Sager og kan gjøre med dem, som Pastoren vil. Men jeg tror ikke, at det vil styrke Pastorens Posesion her paa Egnen, — det er bare saadan min Anskuelse.

BRÆNDEKILDE.

Lad De os faa Varerne, Pastor Thorild, og beregn Dem en pæn lille Avance!

OLSEN.

Pastoren kan jo give Overskuddet til de fattige.

THOMAS.

Gaa Deres Vej!

OLSEN.

Hvad behager?

THOMAS.

Gaa Deres Vej! Jeg taaler Dem ikke længer i mit Hus. Denne Sag skal blive behørig undersøgt. Jeg finder mig ikke i, at der sker Kæltringestreger lige for mine Øjne blandt mine egne Sognebørn.

OLSEN
(rejser sig).

Pas paa Deres Mund, Pastor Thorild! Den Tid er forbi, da vi Bønder lod os behandle som Kretur af Embedsklassen.

THOMAS.

Ud af mit Hus!

OLSEN.

De kommer til at fortryde det, Pastor Thorild. De skulde betænke Dem itide.

THOMAS
(hen mod ham).

Vil De, jeg skal lade Dem kaste paa Døren?

BRÆNDEKILDE
(viger).

Nej bevares, nu gaar vi.

OLSEN
(ligesaa).

Ja vel gaar vi; men husk mine Ord, Pastor Thorild: De bliver den lille!

THOMAS.

Vi faar se! Vi faar se!

OLSEN.

For jeg skal sige Dem, Pastor Thorild, Majoriteten holder med vos; og nu er det den, der regjerer. Farvel!

(Olsen og Brændekilde gaar tilvenstre.)

SYVENDE SCENE.

Thomas. Kort efter **Pabst.**

THOMAS
(gaar et Par Gange frem og tilbage i stor Ophidselse, river derefter Havedøren op paa vid Gab og bliver staaende i den aabne Dør og ser ud over Haven. — Det banker paa Entrédøren.)

Kom ind!

(Pabst stilfærdigt fra venstre.)

PABST.

Godmorgen, Hr. Pastor!

THOMAS.

Naa, er det Dem, Pabst? Godmorgen! — Mødte De ikke de to Hædersmænd derude?

PABST.

Mener Pastoren Anders Olsen og Jakob Brændekilde?

THOMAS.

Ja. Véd De, hvad de vilde?

PABST.

Nej.

THOMAS.

De vilde bestikke mig.

PABST.

Saa?

THOMAS.

Det synes ikke at forbause Dem?

PABST.

Aa—aa, man hører jo en Del.

THOMAS.

Saavidt jeg kan forstaa, har hele denne Auktion over Vraget været en Art Komplot. Men den Ting skal undersøges, og de skyldige faa deres Straf!

PABST.

Vil Pastoren foranledige retlig Undersøgelse?

THOMAS.

Ja jeg vil. At berige sig paa skibbrudne Medmenneskers Bekostning — kan De tænke Dem en lumpnere Adfærd!

PABST.

Jeg dømmer ingen.

THOMAS.

Her er ikke Tale om at dømme, men om at beskytte en Værgeløs og om mulig hindre én Forbrydelse.

PABST.

Pastoren vil altsaa røre op i Sagen?

THOMAS
(utaalmodig).

Ja, hvorfor spørger De om det igjen? Tror De, jeg gjør de Folk Uret?

PABST.

Aa nej, det vel neppe. (Pause, hvorunder Thomas gaar heftig op og ned.) De havde jo en mærkelig Hast med at faa den Auktion i Gang. De frygtede en ny Storm, hed det sig; men det var der nok ikke saadan egenlig Udsigt til.

THOMAS
(opmærksom, stanser).

Hvorfor mener De da, de hastede saa meget?

PABST
(langsomt).

Ja, jeg véd ikke. — Det kunde jo tænkes, de nødig vilde have, at Kaptajn Lerucheff blev rask forinden.

THOMAS.

Naa saaledes! Saa er jeg dog kommen de Godtfolk lidt paatvers med mit Bud. Jeg skulde

blot have vidst det tidligere. — Hvorledes har Kaptajnen det forresten?

PABST.

Jo tak, Lægen siger, det gaar fremad ganske smaat.

THOMAS.

Det er smukt, at De tager Dem af ham.

PABST.

Aa, — jeg gjør kun min simple Kristenpligt. Mit Hus laa jo nærmest; det faldt ganske af sig selv, at de bragte ham ind til mig.

THOMAS.

Saasnart han kan flyttes, bliver der gjort i Stand til ham her i Gæsteværelserne. Vi har bedre Plads end De og bør ogsaa bære vor Del af Besværet.

PABST.

Ganske som Pastoren synes! — — Det var Salmenumrene til Begravelsen imorgen, hvis Pastoren havde skrevet dem op.

THOMAS.

Ja vist; de to, som omkom ved Forliset skal jo begraves imorgen. Jeg vil dog bruge Lejligheden . . ! Har de ikke hørt Sandheden før, saa skal de faa den at høre nu, og det, saa det synger for deres Øren! — Og jeg, som gik i den

Tro, at Befolkningen her var usædvanlig hæderlig og religiøst bevæget!

PABST.

Religiøs Bevægelse har her været en Del af, men med Hæderligheden har det nok været smaat bevendt.

THOMAS

(ser lidt paa ham)

Hm! — De forsikrer altid, at De ikke dømmer nogen, Pabst. Men jeg faar undertiden et Indtryk af, at i Deres stille Sind er De strengere Dommer end nogen anden.

PABST.

Pastoren misforstaar mig. Jeg siger kun, som det er; Dommen overlader jeg Gud.

THOMAS.

Vil De tage Plads et Øjeblik, saa skal jeg skrive de Numre op. (Gaar ind i sit Værelse, lader Døren staa aaben efter sig, kommer strax tilbage med en Seddel.) Vær saa god.

PABST.

Tak! (Vil rejse sig)

THOMAS.

Bliv kun siddende et Øjeblik endnu; der er noget, jeg gjerne vil spørge Dem om. (Han sætter sig ligeoverfor.) De har nu været Lærer her i atten Aar —

PABST.

Tyve, Hr. Pastor.

THOMAS.

Naa, i tyve Aar, — i al den Tid, min Fader var Præst her altsaa. De kjender Forholdene ud og ind. Sig mig nu: er saadanne Ting som denne Historie med Vragauktionen forefaldet før?

PABST.

Det véd jeg ikke.

THOMAS.

Men tror De det?

PABST.

Om jeg tror det? Ja—a— det kunde kanske nok tænkes. Befolkningen ser vist lidt anderledes paa den Sag end Pastoren.

THOMAS.

Er der aldrig taget fat paa dette Forhold af Autoriteterne?

PABST.

Nej.

THOMAS.

Min Fader har altsaa ikke anet noget om det?

PABST

(svarer ikke).

THOMAS.

Han var ukjendt med de paagældende Tings Værdi og har ikke kunnet bedømme Kjøbernes Adfærd; ellers var der naturligvis for længe siden skredet ind.

PABST

(svarer fremdeles ikke, men ser med et ejendommeligt Udtryk op mod Portrætet paa Væggen).

THOMAS.

De spurgte før gjentagne Gange, om jeg agtede at foranledige retlig Undersøgelse. Misbilliger De et saadant Skridt fra min Side?

PABST.

Pastoren handler naturligvis efter sin Samvittigheds Bud. Jeg tænkte kun, at . . .

THOMAS.

At hvad? Tal frit ud!

PABST.

Ja, jeg tænkte, der kunde maaske komme Ting frem ved den Lejlighed, som . . . Anders Olsen er en Mand, som har meget at sige hos Folk her i Sognet.

THOMAS.

Ja, han er Sogneraadsformand oven i Kjøbet. Saa meget des vigtigere, at der kommer Klarhed over hans Forhold! — Hvorfor smiler De?

PABST.

Aa, det var bare det Ord, Pastoren benyttede.

THOMAS.

Hvilket Ord?

PABST.

Pastoren sagde »Forhold«. — Ja, Pastoren véd vel, hvad man siger om Anders Olsen?

THOMAS.

Nej?

PABST.

Han arvede jo en svært god Gaard, — hans Fader var Egnens rigeste Mand, — men Penge har han aldrig alligevel.

THOMAS.

Hvorfor ikke?

PABST.

Man siger, han giver dem ud til Kvindfolk. Jeg troede, Pastoren havde hørt det fra andre Sider.

THOMAS.

Nej, jeg har jo kun været saa kort i Kaldet endnu. Men det er vel Sladder og Bagtalelse?

PABST.

Det kan godt være. — Jo, man siger, at for Øjeblikket er han Kjærreste med Jakob Brænde-

kildes Kone — Pastoren véd, at Jakob Brændekilde blev gift anden Gang med en ganske ung Gaardmandsdatter. Der er dem, der mener, at Jakob Brændekilde véd Besked, men at han ikke siger noget, saalænge Anders Olsens Penge gaar i hans Lommer.

THOMAS
(rejser sig).

Men er hele Sognet da en eneste stor Mødding!

PABST
(har ligeledes rejst sig).

Maaske det meste kun er Bagtalelse. Det maa man da haabe. Men det var ellers derfor, jeg tænkte, det maaske kunde blive ubehageligt for Somme, om der blev rørt op i Tingene.

THOMAS
(slaar i Bordet).

Og om saa hver eneste Mand og Kvinde i Sognet komme i Gabestokken, aldrig i Evighed lader jeg denne noble Bande uhindret drive sit Spil! — Og saa gaar de i Kirke hver Søndag, disse Mennesker, og hører Guds Ord!

PABST
(stilfærdig).

Ja — de fleste.

THOMAS
(gaar frem og tilbage).

Som deres Nar har jeg staaet paa Prædike-

stolen Søndag efter Søndag. Men nu skal det have en Ende! De skal faa at mærke, at jeg ikke er blevet Præst for at spille gudelig Komedie til deres Adspredelse. Jeg vil rense op i al denne Uhumskhed. Kan jeg ikke faa deres Samvittigheder ruskede ud af Søvne, saa skal jeg i alt Fald lære dem, at der er noget, der hedder den jordiske Retfærdighed, som i visse Tilfælde kan paatage sig den himmelskes Forretninger. — De ser paa mig? Tror De ikke, jeg er Mand for at føre den Sag igjennem?

PABST.

Bevares! En Mand med Pastorens Forstand ved jo nok, hvad De gjør, — og hvad det kan komme til at koste.

THOMAS.

Aa — haa! Lad dem kun anvende alle deres Paafund og Bagveje mod mig! Paa den Maade binder De ikke min Mund.

PABST.

Ja, saa siger jeg farvel.

THOMAS.

Farvel, kjære Pabst! Dem véd jeg, jeg kan stole paa.

PABST
(gjør en takkende Bevægelse, gaar mod Døren, men stanser).

Som sagt, maaske er det Bagtalelse altsammen. Jeg haaber ikke, at det er det, jeg har sagt . . .

THOMAS.

Nej, vist ikke, kjære Pabst. Jeg har jo selv med mine egne Øjne set tilstrækkeligt.

PABST.

Ellers er der dem, der siger, at Jakob Brændekilde laaner Penge ud til Aagerrenter, saadan i Smug. De kalder ham »Aagerkarlen«. Det er kun, for at Pastoren kan vide, hvad man saadan siger.

THOMAS.

Ja tak. Jeg véd mer end nok.

PABST.

Farvel, Hr. Pastor!

(Ud tilvenstre).

OTTENDE SCENE.

Thomas. Harriet.

HARRIET
(kigger ind ad Havedøren).

Gik han endelig?

THOMAS.

Harriet, kom herhen! (Energisk.) Jeg klagede før over, at jeg manglede Kraft og Mod til at fort-

sætte Faders Arbejde i dette Sogn. Vær du nu mit Vidne, her foran hans Billede, at jeg lover, saasandt jeg er hans Søn, ikke at svigte min Pligt, men handle efter min bedste Overbevisning, uden Menneskefrygt, som jeg véd, han vilde have handlet i mit Sted!

(Han rækker Haanden mod hende, mens han ser op mod Faderens Billede. Idet hun lægger sin Haand i hans,

falder Tæppet.)

ANDEN AKT.

(En Maaned senere).

FØRSTE SCENE.

Thomas (læsende i en Bog). **Fru Thorild** (fra Haven).

FRU THORILD.

Første Læs i Lade!

THOMAS

(lægger Bogen).

Naa! Det er jo glimrende Høstvejr.

FRU THORILD.

Bare vi maatte beholde det! Forvalteren mener, det bliver den bedste Høst i Mands Minde.

THOMAS.

Hvad mener du? Du har jo lige saa megen Forstand paa det som Forvalteren.

FRU THORILD.

Hvis Vejret holder sig, tror jeg, han faar Ret. (Sætter sig). Ja, er det ikke en dejlig Tid, Høsten? Lønnen for hele Aarets Arbejde paa ét Bræt; en Fylde, der voxer fra Time til Time!

Hvert Minut har sit glade Indhold! Det er som et Æventyr, som mærkede man selve Livets Puls og kunde tælle Slagene. Saa gammel jeg er, — hvert Aar, naar Høsten kommer, føler jeg den samme Rus paany. Man aander den ind med Luften.

THOMAS
(smiler).

Det er Familiearv, de gamle Jorddrotters Blod i dine Aarer. Du fødtes til at styre et Herresæde; du maatte nøjes med en Præstegaard.

FRU THORILD
(rynker Brynene):

Dog har jeg aldrig angret Byttet.

THOMAS.

Faders Kjærlighed gav dig fuld Erstatning, jeg véd det. Men alligevel, — at du, som var opdraget i Rigdom, vænnet til at bruge alle Tilværelsens Midler i overflødigt Maal, at du skulde nødes til at leve dit Liv i snevre Kaar, være tvungen til at regne med Smaamønt i alle Forhold! Din stærke Natur har dog tit maattet føle Hæmmelsen.

FRU THORILD.

Hver har sit at kæmpe med. Mig blev Kampen let, hver Gang jeg tænkte paa, at den banede Vejen for dig og Harald.

THOMAS.

Véd du, Moder, jeg har ofte — især i den sidste Tid — følt en pludselig, en heftig Længsel efter blot én Gang at se — din Fader.

FRU THORILD
(rejser sig).

Thomas!

THOMAS.

Ja vist, jeg forstaar og agter din Fasthed. Men er der ikke noget underlig trist i den Tanke, at ikke mange Mil fra mit Hjem bor der en gammel Mand, min Slægts ældste levende Repræsentant, — som jeg aldrig har set?

FRU THORILD
(skarpt).

Skylden er ikke min.

THOMAS
(tager hendes Haand).

Nej, nej, Moder, opfat det ikke som en Bebrejdelse! Jeg véd jo godt, du kunde ikke handle anderledes. (Gaar mod Havedøren). Mon ikke Harriet snart kommer med Posten?

FRU THORILD
(ser paa Uhret).

Det kan neppe vare længe. (Sætter sig atter). Hvad hun har været os til Trøst i disse Dage!

THOMAS
(sætter sig ligeledes).

Ja, er det ikke mærkeligt, du? Det er, som om et Instinkt sagde hende den rigtige Maade at hjælpe enhver, der lider ondt i hendes Nærhed. Jeg har hende mistænkt for, at den Interesse, hun pludselig har faaet for at lære Egnens Flora at kjende, er et Kunstgreb, hun benytter, for at drage mine Tanker saa meget som muligt bort fra denne bitre, hæslige Strid. Hun véd nemlig fra gammel Tid, at Botaniken er en af mine Kjæpheste. Men enten det nu er af Beregning eller ikke — hun har havt Ret. Hver Gang i disse Dage Menneskers Lavhed og Ondskab forargede mit Sind, har hendes Iver for at faa en ny Plantes Art og Navn bestemt draget mig ud af den mørke Stemning og paa en forunderlig Maade forfrisket mig.

FRU THORILD.

Hun er en Perle. Forresten er det meget uegoistisk af mig at indrømme det saa villigt. Tilstaa det kun, du holder allerede mer af hende end af din stakkels Moder! Først har hun taget min ene Søn fra mig, og nu er hun ifærd med at erobre den anden.

THOMAS.

Passer hun og Harald egenlig for hinanden?

FRU THORILD
(forundret).

Ja, hvorfor ikke?

THOMAS.

Han, der er saa lidenskabeligt, saa voldsomt et Temperament, — skønner han paa hende?

FRU THORILD.

Aa, han tilbeder hende som en Gud!

THOMAS
(tankefuld).

Jeg synes ikke om det Udtryk, véd du; men kunde det nogensinde bruges om et Menneske, saa maatte det være om En som Harriet. (Kort Pause. Det banker paa Døren tilvenstre). Kom ind!

ANDEN SCENE.

De forrige. Pabst.

PABST.

Goddag, Hr. Pastor! Goddag, Fru Thorild!

THOMAS.

Goddag, Pabst! Vær saa god, sæt Dem! De kommer vel for at høre, om der er noget nyt fra Birkedommeren?

PABST.

Aa ja, ogsaa af den Grund. Har Pastoren faaet Efterretning?

THOMAS.

Endnu ikke, men jeg venter hver Dag Brev. Man lovede mig Besked saa snart som mulig.

Og nu er det jo næsten en Maaned, siden det sidste Forhør blev afholdt.

PABST.

Hvad tror Pastoren?

THOMAS.

Jeg tvivler ikke om, at den forurettede Mand vil faa sin fulde Ret.

PABST.

Auktionen bliver kjendt ugyldig, mener Pastoren?

THOMAS.

Ja, eller paa anden Maade. Kaptejn Lerucheff er jo nu i Kjøbenhavn for at konsulere en af vore bedste Jurister. Det vilde være en Skændsel, ikke blot for Sognet her, men for hele Landet, om saadan noget kunde gaa upaatalt hen.

PABST.

Det slog da til, som jeg sagde den Dag, hvis Pastoren husker, at Anders Olsen har meget at sige hos Folk her i Sognet.

FRU THORILD.

Det er en nobel Maade, de gode Folk hævner sig paa.

PABST.

Ja, Pastoren var nu ogsaa meget skrap baade ved den Begravelse og Søndagen efter; og det er

nu saadan et gammelt Ord her paa Egnen, at hvad der kommer fra Søen, det er Guds Gave.

THOMAS.

Denne »Straf«: at lade mig prædike alene om Søndagen for Hospitalets gamle Koner, er midt i al sin Ondskab saa barnagtig, at man ikke véd, om man skal le eller græde over den.

PABST.

Nu skal der jo være Bryllup hos Niels Rasmussens.

THOMAS.

Naa?

PABST.

Det er nok Meningen, at de vil løse Sognebaand ved den Lejlighed, ligesom Niels Hermansen gjorde ved Barnedaaben forleden.

FRU THORILD.

Er det igjen Pastor Fritze, de vil søge til?

PABST.

Ja, det er det vel.

FRU THORILD.

Naar Pastor Fritze faar Grunden at vide, vil han sikkert som hæderlig Mand betakke sig.

PABST.

Tror Fru Thorild det? — Pastor Fritze er

nok ellers af en anden Retning end Pastoren, og saa er han vist heller ikke videre venlig sindet mod Pastoren heller.

THOMAS.

Hvorfor ikke? Hvad mener De?

PABST.

Jo, Pastor Fritze søgte jo Kaldet her samtidig med Pastoren.

THOMAS.

Saa? Det har jeg aldrig vidst.

PABST.

Jo. Nu mener han vel, at siden han var den ældre og saadan — — ja, det er bare noget, jeg tænker mig.

THOMAS.

Ja, ja. — Mon de Folk virkelig for Alvor tror, de kan skræmme mig med den Slags Knappenaalsstik, som at udeblive fra mine Prædikener og henvende sig angaaende de kirkelige Handlinger til Pastor Fritze?

PABST.

De mener vel, at Pastoten ikke i Længden vil synes om det Tab i Indtægt, som Accidenser og Offer . . . ja, bliv ikke vred, Hr. Pastor, men jeg tror nok, det er de Menneskers Tankegang.

THOMAS.

Det vilde i alt Fald svare til Resten. Men, det falder mig ind: De lider altsaa paa den Maade ogsaa et Tab, og det ganske uforskyldt?

PABST.

Det maa Pastoren ikke tænke paa. Det har ingenting at sige.

THOMAS.

Jo, ærlig talt, det synes jeg ikke om. Kan jeg ikke paa en eller anden Maade erstatte Dem det? Jeg kjender ikke Deres økonomiske Forhold, men jeg antager, at denne Formindskelse i Indtægter dog maa ramme Dem ret føleligt.

PABST.

Pastoren gjør mig en Tjeneste ved ikke at tænke mer paa det. Jeg havde et andet Ærende idag. (Smiler svagt). Det vil maaske berolige Pastoren med Hensyn til mine økonomiske Forhold, naar jeg tillader mig at komme frem med det.

THOMAS.

Hvad er det, min kjære Pabst?

PABST

(tager en Pakke frem fra Brystlommen).

Dagen idag er nu saadan en Mærkedag i mit Liv. Hvert Aar paa denne Dag plejer jeg derfor at gjøre mit Regnskab op, og Tiendedelen af det, jeg har faaet ind i det forløbne Aar, plejer jeg

saa at give til de fattiges Kasse. Pastorens afdøde Fader var saa venlig i sin Tid at modtage denne lille Sum til Uddeling; maaske Pastoren nu vilde bevise mig den Tjeneste at gjøre det samme?

THOMAS.

Med største Glæde. Det er meget smukt af Dem, kjære Pabst.

PABST.

Aa, det er det vel ikke. — Ja, her er 112 Kr. 50 Øre, hvis Pastoren vil være saa venlig.

THOMAS.

Tak. Nu skal jeg skrive Dem en Kvittering.

PABST.

Det er ganske overflødigt, Hr. Pastor. Naar De blot vil tage Pengene og uddele dem efter Deres Skøn.

THOMAS.

De har ikke noget særligt Ønske i saa Henseende?

PABST.

Nej tak. Kun ønsker jeg ikke, at mit Navn skal nævnes. Det har altid været saadan før.

THOMAS.

Som De vil. Hvad er det for en Begivenhed, som De saa smukt hædrer Mindet om paa denne Dag? Ja, De tager mig vel ikke mit Spørgsmaal fortrydeligt op, kjære Pabst?

PABST.

Nej bevares, naar Pastoren kun ikke tager mig fortrydeligt op, at jeg ikke kan besvare det anderledes end ved at sige, at idag for 16 Aar siden mistede jeg en Ven, som var mig meget kjær.

(Hans Blik strejfer Fru Thorild, som viser kjendelig Uro. Kort Pause).

Ja, saa siger jeg Farvel og Tak.

THOMAS.

De er ikke vred paa mig for mit ubetænksomme Spørgsmaal? Det faldt mig ikke ind, at . . .

PABST.

Paa ingen Maade, Hr. Pastor, paa ingen Maade; det var jo saa rimeligt. Farvel, Hr. Pastor. Farvel, Fru Thorild;

(Gaar stilfærdigt ud tilvenstre).

THOMAS.

Det er en forunderlig Mand, denne Pabst. Undertiden paavirker han mig uforklarlig frastødende; og til andre Tider, som nu for Exempel, kunde jeg tage ham i mine Arme og bede ham være min bedste Ven.

FRU THORILD

(uvilkaarlig).

Nej, nej, for Guds Skyld!

THOMAS.

Hvad mener du?

FRU THORILD
(forvirret).

Aa, jeg mener kun, at en Mand, der er saa skjult som han, kan man umuligt komme i et virkelig fortroligt Forhold til. Og uden Fortrolighed intet sandt Venskab!

THOMAS.

Aner du, hvem denne Ven er, hvis Dødsdag han idag mindes?

FRU THORILD
(ser ikke paa ham).

Nej, hvor skulde jeg kunne vide det!

THOMAS.

For 16 Aar siden. Da var Fader jo Præst her. Men saa maa du vel kunne huske, hvad der skete dengang.

FRU THORILD.

Jeg forsikrer dig, jeg har ingen Anelse.

THOMAS.

Han har aldrig været gift?

FRU THORILD.

Nej.

THOMAS.

Eller forlovet?

FRU THORILD.

Ikke det, jeg véd af.

THOMAS
(eftertænksomt).

Hm! — — Holdt Fader meget af ham?

FRU THORILD
(der øjensynligt pines af hans Spørgsmaal).

Det tror jeg ikke. — Men der har vi Harriet!
(Gaar hurtigt mod Havedøren).

TREDIE SCENE.

De forrige. Harriet.

HARRIET
(med Aviser og Breve).

Brev fra Birkekontoret! Nu er Sagen vist afgjort.

THOMAS.

Endelig! Lad mig se!
(bryder et Brev og læser).

HARRIET.

Er det ikke om det?

THOMAS
(læsende).

Jo vist, jo! Vent lidt!

FRU THORILD
(til Harriet).

Hvor du er varm, kjære Barn.

HARRIET.

Ja, jeg skyndte mig jo alt, hvad jeg kunde, da jeg saa Brevet. Her er ogsaa et med Provstiets Segl og Aviserne.
(lægger Resten paa Bordet).

FRU THORILD.

Provstiets Segl? Hvad kan det være?

HARRIET
(ser paa Thomas, ivrigt).

Naa, hvad siger Birkedommeren?

THOMAS
(sænker Brevet langsomt).

Det forstaar jeg ikke. — Han skriver, at (læser) »Undersøgelsen ikke har konstateret, at der i det foreliggende Tilfælde har fundet Misbrug Sted, idet Auktionarius vedblivende benægter at have vist Kjøberen nogen som helst ulovlig Imødekommenhed til Skade for Sælgeren ved for hastigt Hammerslag eller lignende, hvilken Paastand bekræftes ved Vidnernes enstemmige Udsagn. Mod Ansættelsen af Minimumsværdien er der ikke i Tide nedlagt Indsigelse af rette Vedkommende . . .« (taler) den dødssyge Skibskaptejn, nej! det er højst sandsynligt — (læser) »hvorfor Klagen bliver at afvise, og Auktionen ved Magt at stande.«

HARRIET.

Det er skammeligt?

FRU THORILD.

Jeg tænkte det nok.

THOMAS.

Ja, ja, lad os først høre, om Autoriteterne i Kjøbenhavn er af samme Mening! Godt var det

da i hvert Tilfælde, at jeg fik reddet noget. (Ser atter i Brevet). Skulde Loven virkelig være magtesløs overfor disse Røvere? Det er i Sandhed en dejlig Kristendom, en smuk Kjærlighed til Næsten, der hersker her paa Egnen!

FRU THORILD.

Her er et Brev fra Provsten. Hvad mon han vil.

THOMAS.

Fra Provsten? (Bryder Brevet og læser). Hvad for noget! — »Kjære Pastor Thorild! Jeg beklager meget at maatte meddele Dem, at der fra et større Antal af Deres Sognebørn er indgaaet Klage til mig i Anledning af Deres Forkyndelse. De beskyldes dels for fra Prædikestolen at have rettet usømmelige og nærgaaende personlige Angreb paa navngivne Medlemmer af Menigheden, dels for at have nægtet visse af Kirkelærens Hovedpunkter, som f. Ex. Læren om Forsynsstyrelsen, hvorfor Deres Sognebørn, som have følt sig forargede herover, have maattet søge gejstlig Støtte andetsteds. Idet jeg meddeler Dem dette til foreløbig Underretning, skal jeg blot tilføje, at det vil være mig magtpaaliggende i den nærmeste Fremtid at besøge Dønvig for at drøfte Sagen sammen med Dem. Deres hengivne Embedsbroder J. F. Leuning«.

HARRIET.

Nej, det er for galt!

THOMAS.

Det synes at være en ligefrem Sammensværgelse.

FRU THORILD
(ophidset).

Hvad er det, de beskylder dig for? Hvad har du sagt?

THOMAS.

Sandheden har jeg sagt dem. Hvis det ikke er min Pligt som Sjælesørger, hvad er saa en Præst? Er Religionen en Luxus, en Stads ved festlige Lejligheder, eller er den en Fordring, en Samvittigheds- og Salighedssag? Er den Alvor eller Narrestreger? Jeg har handlet som en ærlig Mand, ganske simpelt.

HARRIET.

Thomas' Ret er da klar som Dagen. Provsten maa jo kunne se, at det er den pureste Ondskab af disse Mennesker. Deres Bagvaskelser vil falde værst tilbage paa dem selv.

FRU THORILD
(lidenskabelig).

Og disse Uslinger har jeg skaffet en Mand som dig til Præst! Tusende Gange for god til dem er du! Men lad dem handle som de vil! Saa meget værre for dem selv! Du kan gaa, hvorhen du vil! For en Mand med dine Evner

staar alle Veje aabne! Lad dem saa faa en Præst efter deres Hovede, én, som snakker dem efter Munden! Der findes nok af Folk, som vil tage mod dig med aabne Arme. Mellem dem vil din Gjerning bære anderledes Frugt end her, hvor Utaknemlighed og Ondskab er din eneste Løn!

THOMAS.

Nej, nej, Moder, netop her! Gud skal vide, at tit og ofte har jeg følt min egen Utilstrækkelighed overfor min Opgave som Præst; tit og ofte har jeg følt Tilliden og Kræfterne svigte mig og tigget Gud om at tage Ansvaret fra mig. Men ser du, Moder, i saadanne Øjeblikke har den Tanke styrket mig, at det var Faders Gjerning, jeg fortsatte, at hans Øjne vaagede over min Færd. Og aldrig stærkere end netop nu i dette Tilfælde! For hans Billede har jeg lovet at føre mit Hverv igennem i hans Aand, saa godt jeg evnede.

FRU THORILD,
(der er blevet ganske rolig).

Kjære Thomas! (Hun stryger med Haanden gjennem hans Haar). Du er saa god og sand, saa varm og ærlig. Gud holde sin Haand over dig, min egen velsignede Dreng! Naa, forhaabenlig vil dette lumpne Anslag mislykkes. Provst Leuning er en fornuftig og en hæderlig Mand. — Jeg maa nok ellers se at komme ud til Folkene igjen. Vi kan vel spise til sædvanlig Tid?

THOMAS.

Jo tak.

FRU THORILD
(halvsagte til Harriet).

Se, du kan faa ham i godt Humør, Harriet! Den Kunst forstaar du bedre end jeg.
(Gaar ud tilvenstre).

FJERDE SCENE.

Thomas. Harriet.

HARRIET.

Har du ikke Tid til at gaa med ned til Tørvemosen, Thomas. Jeg tror, jeg har fundet en ny Varietet af den Skeblad du véd.

THOMAS
(uden at høre hende, seende paa de to Breve, som han endnu holder i Haanden).

To vægtige Dokumenter om det, man kalder menneskelig Retfærdighed! (Lægger dem fra sig paa Bordet) Denne Fordring: »Uret maa ikke ske!« — var den ikke saa uudslettelig indbrændt i vor Sjæl, mon Livet saa ikke blev lettere at leve? Eller gaves den os med fra Fødselen som et Memento Mori, en Mindelse om, at denne Jord ikke er vort Hjem, og lever vi kun for at vænnes fra Livet, som Barnet vænnes fra Ammens Bryst? (Han knuger Hænderne mod Brystet). Al denne bitre Harme, denne brændende Smerte, er den det uforkrænkeliges Fødselsveer herinde.

HARRIET,

(der har iagttaget ham med Ængstelighed, tager den opslaaede Bog fra Bordet for at bortlede hans Tanker).

Hvad er det, du læser? Græsk?

THOMAS.

Ja, Homers Iliade. (Sætter sig og blader i Bogen). Allerede dengang gik Tusender i Døden for at sone en eneste Mands Uret. Men i disse Vers er den urgamle Strid om Retten forklaret i uforgængelig Skønhed, set med et Barns lykkelige Forundring, med en Oldings Visdom. Hvem der kunde se Livet saaledes!

HARRIET.

Der er saa dejligt derude. Høj Himmel og kølig Høstluft. Skal vi gaa en Tur langs Markerne til Stranden?

THOMAS.

(sænker Bogen og ser grublende frem for sig).

Er det ikke en næsten ufattelig Ødselhed af Skaberen? Slægt efter Slægt kæmper og lider under Livets skrigende Uret, de stolteste Viljer bøjes eller sløves, de reneste Sind forarges, eller de visner og dør, og alt bliver som før! Thi det er en Løgn, opfunden af velnærede Filosofer, at Verden gaar frem; i det væsenlige bliver den evig den samme. Og dog kan intet hindre den enkelte i atter og atter at sætte Liv og Kræfter ind paa denne haabløse Kamp, som bringer Saar og bitter Svie, men ingen Kranse. Forunderligt!

HARRIET
(sætter sig ved hans Side).

Thomas! Jeg har engang oplevet noget, — saa ringe, som det synes, for mig var det meget dengang. Det gjør, at jeg nu forstaar dig bedre, end du maaske tror. Maa jeg fortælle dig det?

THOMAS.

Ja. Hvad var det?

HARRIET.

Efter mine Forældres Død kom jeg jo som halvvoxen Pige i Onkels Hus, véd du, i ét og alt afhængig af hans Barmhjertighed. Jeg havde det ikke godt i Førstningen; Betty var ofte næsten grusom mod mig, og beklagede jeg mig, gav Onkel hende altid Ret. Engang slog hun en Boldt gjennem en Rude og gav mig Skylden. Ingen havde set os, og trods mine Taarer og Forsikringer blev jeg straffet for hendes Forseelse, ja, hvad der var værre end Straf, kaldt en Løgner, som vilde vælte min Skyld over paa andre. I flere Dage gik jeg omkring i en forhærdet, hadefuld Stemning, vilde ikke tale med nogen, ikke se nogen; jeg syntes, jeg kunde aldrig forvinde denne store, blodige Uret. Saa ofte, jeg kunde, løb jeg bort fra Huset og gjemte mig i Skoven eller listede mig ind i Præstegaardshaven her — I var de eneste, der havde vist mig Venlighed — satte mig hen i en Krog og græd ustanseligt hele Timer itræk. Netop saadan en Dag, da jeg sad

under det store Lindetræ, mens din Fader læste med Konfirmanderne for aabne Vinduer inde i Borgestuen, hørte jeg ham sige en enkelt Sætning, der pludselig hjalp mig tilrette baade dengang og senere i, hvad der fulgte efter. »Det er bedre at lide Uret end at gjøre Uret,« sagde han.

THOMAS

(ser paa hende med Taarer i Øjnene).

Kjære, kjære Harriet!

HARRIET.

Thomas, kan den Tanke ikke hjælpe dig med?

THOMAS.

Hvordan skal jeg takke dig for, hvad du har gjort for mig i denne Tid?

HARRIET.

Jeg? Hvad har jeg gjort?

THOMAS.

Snart i en Maaned har vore Naboer skyet vort Hus som et pestbefængt Sted; selv din skikkelige Onkel har ikke vovet at sætte sine Ben indenfor vor Tærskel af Frygt for at kompromittere sig. Og under alt dette er dit Venskab traadt os dobbelt varmt og inderligt imøde. Hver en glad Tanke, som i disse Dage har besøgt mig, kom fra dig, med Bud fra dit store, rige Hjerte. Een Vinding har alt dette givet mig: jeg har lært dig at kjende, rigtig som du er!

(Han tager hendes Haand).

HARRIET.
(ryster paa Hovedet).

Du digter mig bedre end jeg er, Thomas. Er det saa stort at vise sine Venner Deltagelse, naar noget gaar dem imod, naar de lider Uret? Gud skal vide, hvad jeg har kunnet gjøre, er kun altfor lidt.

THOMAS.

Det er meget mer, end du véd af. I mørke Øjeblikke, naar min Sjæl forargedes mod det menneskelige, naar det at være Menneske syntes mig det samme som at være et selvisk, hensynsløst, ondskabsfuldt Dyr, i saadanne Øjeblikke har Tanken paa dig paanødt mig en anden Fortolkning, en lysere — og sandere, Gud være lovet!

FEMTE SCENE.

De forrige. Harald.

HARALD
(i Havedøren).

Godmorgen!

THOMAS og HARRIET
(vender sig og stirrer maalløse paa ham. Thomas slipper hendes Haand).

HARALD.

Hvor I stirrer! Tror I maaske, det er mit Gjenfærd, der kommer fra de vaade Veje? Jeg er lutter Kjød og Blod! Kom, skal du se, Harriet!
(Breder Armene ud imod hende).

HARRIET
(griber efter en Stol, griber fejl og synker med et kvalt Skrig til Jorden).

THOMAS.

Harriet!

HARALD
(er i et Spring hos hende).

Harriet! Søde, dejlige lille Kjærreste! Kom dog til dig selv!

THOMAS
(har skænket et Glas Vand).

Her! Drik!

HARALD.

Det var dumt af mig at overraske dig saaledes! Min gamle Tankeløshed! Jeg tænkte, det skulde være saa morsomt, og saa faldt det mig ikke ind, at det kunde blive dig for meget. Søde, søde lille Elskede! Du maa ikke være vred paa mig! — Har du det bedre nu? Jeg Klodrian! Skænd paa mig, hører du! (Kysser hendes Hænder). Saa, saa, nu hjælper det, ikke sandt? — Goddag, kjære Thomas! Ha, ha! hvor ogsaa du ser altereret ud! Ja, en Overraskelse er det, men en af de glædelige, haaber jeg. Skibet blev kaldt tilbage i Anledning af Admiral Carlsens pludselige Død. Du har vel set i Aviserne, at han er død?

THOMAS.

Ja.

HARALD.

Jeg kunde omtrent være her lige saa hurtigt som et Brev, regnede jeg ud, og saa fik jeg den

forfløjne Ide at komme bag paa Jer allesammen. Min første Gang fra Stationen var naturligvis til Harbos for at hilse paa den lille Dejlighed; dér fik jeg at vide, at hun var her, og tillige, at du for Øjeblikket har en slem Ballade med Rakket her paa Egnen. Naa ja, den Tid, den Sorg! Jeg beordrede hele Familien herover til Middag for at fejre Hjemkomsten; de er lige i Hælene paa mig. Hvor er Moder?

THOMAS

(søger at samle sig).

Hun er vistnok ude hos Høstfolkene. Vi kjører ind idag. Jeg skal se ad.

(Gaar mod Døren).

HARALD.

Nej, lad mig! Hun taaler Chokket, det er jeg vis paa. Kom, Harriet! Ud at hilse paa gamle Mutter! Hurra!

(Han drager Harriet ud med sig til venstre).

THOMAS

(støtter sig mod en Stol og knuger Haanden mod Panden. Hæst, stønnende).

Min Gud! Min Gud! Er jeg fra Forstanden?

SJETTE SCENE.

Thomas. Harbo, Soffy, Betty (fra Haven).

HARBO.

Goddag, Pastor Thorild. Ja, De var vel forberedt paa vort Komme?

BETTY
(med et dybt Blik og medfølende Alvor).

Goddag, Thomas!

THOMAS.

Goddag. Jo ganske vist. Harald er ude at hente Moder.

HARBO.

Det var da en Overraskelse. (Pause). Ikke?

THOMAS,
(der endnu har ondt ved at samle sine Tanker, mekanisk).

Jo, det var det jo.

HARBO
(der misforstaar hans Adfærd, rømmer sig forlegent; langsomt).

Hm! Ja, jeg haaber ikke, kjære Pastor Thorild, at De har taget os det ilde op, at vi i den senere Tid har ... saadan, hvad skal jeg kalde det ... holdt os lidt paa Afstand ...

THOMAS.

Nej, bevares.

HARBO.

De maa paa ingen Maade opfatte det, som om jeg billigede denne ... disse ... nej, det har saamænd kun været af Finfølelse ... saadan. Vi mente ... jeg mente, at De maaske helst vilde være alene i Førstningen og sunde Dem ... og saadan. Og saa vilde vi ikke forstyrre Dem. Jeg syntes, det maatte være det behageligste.

SOFFY.

Ja, Fader syntes, det var det behageligste.

HARBO
(hurtigt).

For Dem ... jeg mente for Dem!

THOMAS.

Jeg paaskønner Deres Hensynsfuldhed, Kammerraad Harbo.

HARBO.

Tak, mange Tak. Det glæder mig. Hvad Kirkebesøget angaar, saa ... jeg gik jo ikke meget i Kirke i Forvejen.

SOFFY.

Nej.

HARBO.

Ikke meget, nej. Men det har De jo aldrig taget mig ilde op, Pastor Thorild. Vi har jo været lige gode Venner for det.

THOMAS.

Kjære Harbo, De har virkelig intet at undskylde. Jeg haaber, vi er lige saa gode Venner nu som nogensinde.

HARBO
(lettet).

Det glæder mig; det ved Gud det gjør. — Nej, jeg finder Menighedens Adfærd nederdrægtig. Paa Ære! Det gjør jeg! Saadan ligefrem at gjøre

Skrue! Men det er Følgen af al denne nymodens Socialisme. Den ene tør ingenting for den anden. Det er saa sjældent at træffe paa en modig Mand. De er en modig Mand, Pastor Thorild. De har min Agtelse for Deres Holdning. Ved Gud!

BETTY.

Ja, du skulde vide, hvor vi beundrer dig, Thomas.

SOFFY.

Paa Afstand.

THOMAS.

Tjen mig i ikke at tale mere om denne Sag!

HARBO.

Jeg forstaar saa godt, at det er Dem pinligt. (Pause. I en anden Tone). Sikken et dejligt Vejr vi har faaet! De kjører ind, ikke sandt?

THOMAS.

Jo, vi er begyndt idag.

HARBO.

De er altid første Mand her i Præstegaarden. Vi tager først fat iovermorgen.

THOMAS.

Det er Moder, som har Æren.

HARBO.

Ganske rigtigt! Det er en storartet Orden, hun har paa sit Kram ... Deres Kram, vilde

jeg sige. Harald er kommet til at se brillant ud. Harriet faar en flot Mand, den lille Gavstrik. Bare mine to lange Tøse her nu kunde være lige saa heldige!

BETTY.

Aa, Fader!

SOFFY.

Du skulde avertere efter et Par Mænd til os i »Landbrugstidenden«; ellers kommer du vist til at vente længe.

HARBO.

Ja, kunde det nytte noget, skulde jeg sgu gjerne spendere et Avertissement eller to. (Til Thomas). Det er det forbandede med Folk af vor Stand: Bønder vil saadanne Pigebørn jo ikke have; og bedre Folk, de vil ikke have dem.

SOFFY.

Nu synes jeg, du skulde holde op, Fader.

HARBO.

Holde op? Med hvad?

SOFFY.

Med at vrøvle.

HARBO.

Vrøvle! En nydelig Tone at tale til sin Fader i! Det er en rar Opdragelse, I har faaet.

SOFFY.

Dér sagde du ved Gud et sandt Ord!

HARBO.

Hvad sagde jeg? — Aa Sludder! Pas dig selv! — Han snakkede forresten, Harald, om en stor Nyhed, som vi skulde faa at høre, naar vi kom herover.

THOMAS
(ser hurtigt op).

En Nyhed?

HARBO.

Ja, en Overraskelse, sagde han. Det maa være noget glædeligt, for han var i et Perlehumør. Véd De ikke, hvad det er?

THOMAS.

Nej. Sagde han ikke andet?

HARBO.

En Overraskelse, sagde han. »Og den skal vi drikke et Bæger paa,« føjede han til.

BETTY.

Der kommer han!

SYVENDE SCENE.

De forrige. Fru Thorild, Harald, Harriet fra venstre. Derefter **Rasmine** med Bakke, hvorpaa en Flaske Champagne og syv Glas.

HARALD.

Naa, er I dèr? (Til Pigen.) Sæt Bakken paa Bordet, Rasmine! (Pigen sætter Bakken og gaar).

HARBO.

Hvad for en Smed! Champagne! Goddag, Fru Thorild! Her er nok store Ting paafærde.

FRU THORILD.

Ja, Harald er saa hemmelighedsfuld. Hvad er det saa?

HARALD
(skænker op).

Nu kommer det! — Vær saa god at tage Deres Glas, mine Damer og Herrer! Harriet, din Haand! — Maa jeg have den Ære at meddele denne lille udsøgte Kreds den store, for mig glædelige Nyhed, at jeg som Følge af Avancement i Marinen, foraarsaget ved et nylig indtruffet Dødsfald, er blevet forfremmet til Premierløjtnant.

FRU THORILD.

Nej, er det sandt? Til Lykke, min kjære Dreng!

HARBO, BETTY og SOFFY.

Til Lykke!

HARALD.

Og det aller som herligste ved Historien er den lille Biomstændighed, at Forfremmelsen skaffer mig en Ret, som jeg med Længsel har ventet paa.

FRU THORILD.

Hvad er det for en Ret?

HARALD
(straalende).

Retten til at gifte mig! Hvad siger du til det, Harriet? Og maa jeg saa have den Ære at indbyde Selskabet til mit Bryllup, som er berammet at staa idag om en Maaned hersteds under hans Velærværdigheds, min kjære Broders, Thomas Thorilds Auspicier!

FRU THORILD.

Hvad er det dog, du siger?

BETTY.

Nej, at tænke sig, allerede!

HARBO.

Det var som bare Pokker! Sikken en Fandens Knægt!

THOMAS
(støtter sig til en Stol, han forsøger at tale, men kan ikke).

HARRIET
(har ved de første Ord af Haralds Replik tilkastet Thomas et angstfuldt Blik. Hendes Haand ryster, saa hun maa sætte Glasset fra sig).

HARALD
(som har drukket ud, til Harriet).

Hvad faar jeg saa for min Nyhed?

HARRIET.

Kjære Harald, jeg . . . jeg . . . (Hun presser Haanden mod Brystet.) Vær ikke vred! Jeg kan slet ikke samle mine Tanker.

HARALD.

Det er ogsaa ligemeget! Giv mig blot et Kys, et eneste, og lad saa Tanker være Tanker!

(Han kysser hende lidenskabeligt. Hun lader sig villieløst omfavne).

FRU THORILD.

Det kan nok hændes, at det var en Nyhed! Men hvordan skal vi faa alting i Orden saa snart, har du tænkt paa det, din Fusentast?

HARALD.

Det bliver din Sag, Moder! Du er saadan et Jern, at du magelig kunde klare tre Bryllupper i den Tid. Jeg overlader trygt det hele til dig.

FRU THORILD.

Naa ja, vi faar se. Kom saa og giv mig et Kys, kjære Børn, og hjertelig til Lykke!

HARBO.

Det maa vi min Sæl og Salighed have endnu en Flaske paa!

HARALD.

Ti, om I vil! (Kalder ved Døren). Rasmine!

OTTENDE SCENE.

De forrige, Hans (fra venstre).

HARALD.

Hvad vil du, gamle Hans?

HANS.

Det var bare Karlene, der har hørt, at Hr. Løjtnanten er kommet hjem, og saa vilde de gjerne have Lov at give Hr. Løjtnanten et Hurra. De holder jo alle saa svært meget af Hr. Løjtnanten.

HARALD.

Guds Død, det var en god Ide! Et rigtigt dundrende Hurra skal de give mig, de brillante Mennesker! Idag kan jeg bruge det. Kom alle med derud! Harbo, Soffy, Betty, I med! Jeg skal tjene Jer igjen paa Jeres Bryllupsdag!

(Alle, undtagen Thomas, leende og snakkende, ud tilvenstre.)

NIENDE SCENE.

THOMAS

(alene).

(Han staar et Øjeblik ubevægelig og stirrer hen for sig. Derpaa gaar han fremover Gulvet til Faderens Billede. Han ser op paa det, slaar saa pludselig begge Armene sammen over Hovedet og synker ned ved den gamle Lærestol. Med Øjnene heftede paa Billedet siger han langsomt, som i Drømme, senere stigende til vild Smerte:)

Jeg tør ikke sige det til Gud. Han vilde vende sit Ansigt fra mig i Vrede. Men til dig, du, der var et Menneske som jeg, der vist har lidt og fejlet, omend ikke saa frygteligt som jeg, til dig tør jeg sige det. Jeg elsker den Kvinde, som er min Broders trolovede Brud. Jeg! Jeg, der vilde dømme og straffe! Fader, Fader, se,

jeg er ikke bedre end de andre; jeg er værre, langt værre! Hvor er der Naade for mig Elendige! Fader, Fader, hvor er der Naade!

(Hans Hoved synker ned paa hans Hænder. — Fjernt høres Folkenes «Hurra! Hurra! Hurra!» mens Tæppet falder.)

TREDJE AKT.

(Næste Dag).

FØRSTE SCENE.

(**Fru Thorild** staar udenfor Thomas' Dør og lytter. Hun ryster bekymret paa Hovedet. **Rasmine** fra venstre).

RASMINE
(bringer et Visitkort).

Der er en Herre, som gjerne vilde tale med Fruen. Han er ridendes.

FRU THORILD
(ser paa Kortet, bliver meget overrasket).

Vil Du bede den Herre at komme, Rasmine.
(Pigen gaar.)

ANDEN SCENE.

Fru Thorild. Einar Bielke (fra venstre efter et kort Ophold).

BIELKE.

Goddag, kjære Kusine!

FRU THORILD.

Goddag, Fætter!

BIELKE.

Du kan vel næppe kjende mig igjen.

FRU THORILD.

Jeg antager, vi har forandret os en Del begge.

BIELKE.

Ja, det er vel nok de tyve Aar, siden vi siste Gang saaes.

FRU THORILD.

Det er meget længer.

BIELKE.

Ja maaske. —

FRU THORILD.

Vil du ikke sidde, Fætter?

BIELKE.

Tak. — Du har det godt?

FRU THORILD.

Jeg klager ikke.

BIELKE.

I høster nok idag.

FRU THORILD.

Ja.

BIELKE

(lægger sig tilbage i Stolen; snoer sit Overskæg; ser lidt paa hende).

Kusine, vi to har jo aldrig været Uvenner, vel?

FRU THORILD.

Hverken Uvenner eller Venner — det jeg vèd af.

BIELKE.

Da véd du dog, at det engang var mit højeste Ønske at blive din Ven.

FRU THORILD.

Det véd jeg intet om. Jeg véd, at du engang for mange Aar siden bejlede til min Haand og min Medgift, og at jeg gav dig Afslag.

BIELKE.

Du har ikke forandret dig meget — i Sindet.

FRU THORILD.

Er det forat sige mig det, du er kommet?

BIELKE.

Hm! — — Jeg kommer fra Onkel.

FRU THORILD.

Fra min Fader?

BIELKE.

Ja. — Han har det ikke godt.

FRU THORILD.

Hvad fejler han?

BIELKE.

Han er jo nu meget gammel og har ikke langt igjen. I den sidste Tid har hans Bryst været svagt. Lægen er bekymret for ham.

FRU THORILD.

Kan jeg gjøre noget forat opholde hans Liv?

BIELKE.

Du kan lette ham Afskeden med det. Jeg véd, det vil være ham en stor Trøst og Glæde at se dig, før han lukker sine Øjne. Kom til ham, Kusine, og forson dig med ham, før det er forsilde!

FRU THORILD.

Har han bedt dig sige mig det?

BIELKE.

Det just ikke; men jeg véd, han ønsker det af Hjertet.

FRU THORILD.

Har han bedt dig gaa til mig?

BIELKE
(tøvende).

Ikke ligefrem.

FRU THORILD.

Dengang vi skiltes, han og jeg, sagde han til mig: »Kom aldrig mer for mine Øjne!« Og dengang svarede jeg: »Aldrig, før du selv beder mig komme«.

BIELKE.

Du havde gjort ham en stor Sorg dengang.

FRU THORILD.

Jeg ægtede den Mand, der havde vundet mit Hjerte.

BIELKE.

En Mand, som stod dybt under dig i Stand.

FRU THORILD
(smiler haanligt).

BIELKE.
Din Moder døde, da du var lille. Du var hans eneste Barn, hans Glæde og hans Stolthed.

FRU THORILD
(med opbrusende Lidenskabelighed).
Og dog mindre værd for ham end en indbildt Standsære! Dette latterlige Hovmod! Gives der noget latterligere! Forfædres Bedrifter — aa hvad siger jeg, Bedrifter? — Forfædres tilfældige Held, Forfædres Smigrerier for Monarken, Forfædres Forbrydelser maaske! Deraf er I stolte! Men vent kun! vent kun! Jeg har to Sønner! Maaske skal I endnu opleve, at det Navn, jeg valgte, nævnes i Landet med fuld saa god en Klang som det adelige, jeg fik i Fødselen!

BIELKE.
Vi praler af vore Forfædres Bedrifter; du vil altsaa prale af dine Sønners?

FRU THORILD.
Den Sammenligning passer ikke.

BIELKE.
Jeg mener jo. Men ligemeget, vi vil ikke disputere. Baade din Fader og du er haarde Halse; der var vel Uret paa begge Sider. Dog véd jeg, at siden har han fulgt din Skæbne med den ømmeste Deltagelse.

FRU THORILD.

Ja saa.

BIELKE.

I dit Ægteskabs første Tid, da du og din Mand sad i smaa Kaar, sendte han dig flere Gange Penge og Gaver.

FRU THORILD.

Anonymt, ja. Jeg sendte dem alle tilbage.

BIELKE.

Endnu for kort Tid siden, da din Søn søgte Kaldet her, lagde han sit Ord ind for ham hos Ministeren. Det var din Faders Skyld, at I fik Lov at blive.

FRU THORILD.

Jeg bad ham ikke om at gjøre det.

BIELKE.

Skylder du ham derfor ingen Tak?

FRU THORILD.

Jeg véd ikke af, at jeg skylder ham noget.

BIELKE.

Livet, Kusine.

FRU THORILD.

Jeg anerkjender ikke Livet som en Gave.

BIELKE.

Du skylder ham mer end det. — Dengang

dit Livs store Ulykke ramte dig, var det ham, der afværgede det farligste Slag.

FRU THORILD.

Jeg forstaar dig ikke.

BIELKE.

Jo, du gjør, Kusine. Du véd godt. at din Fader for 16 Aar siden satte en stor Sum Penge i denne Anders Olsens Gaard, og du véd ogsaa, hvorfor han gjorde det.

FRU THORILD.

Jeg kan tænke, Anders Olsen søgte at presse Penge dèr, hvor han mente, det kunde nytte. Hvad man kjøbte af ham med den Prioritet, véd jeg ikke og bryder mig ikke om at vide det.

BIELKE.

Jeg skal sige dig det alligevel, Kusine. Taushed kjøbte man af ham; og paa den Taushed lever I alle. (Tier lidt). Kan heller ikke den Tanke blødgjøre dit Hjerte?

FRU THORILD
(haanligt).

Du har ikke megen Forstand paa Hjerter, Fætter. Det har du aldrig havt.

BIELKE.

Maaske har Livet lært mig et og andet. Dig har det intet lært.

FRU THORILD.

Det kan være.

BIELKE.

Jeg kjendte dig fra gammel Tid, din ubøjelige Trods, din Stivsindethed. Jeg havde haabet at finde dig anderledes nu. Det var sagtens dumt. (Rejser sig). Din Fader ligger for Døden, Gudrun. Vil du ikke se ham, før han dør?

FRU THORILD
(rejser sig).

Naar han sender mig Bud og beder mig komme, skal jeg ikke tøve.

BIELKE.

Men af dig selv kommer du ikke?

FRU THORILD.

Nej.

BIELKE
(tier lidt).

Har du aldrig trængt til dine Medmenneskers Overbærenhed, Kusine?

FRU THORILD.

Jeg har aldrig fordret andet end min Ret.

BIELKE.

Din Ret?... Herregud! — Gid du saa maa have nok i den fremdeles! (Tager sin Hat fra Bordet og gaar langsomt mod Døren tilvenstre; dèr stanser han, vender sig og ser paa hende.) Du

havde alligevel ikke duet til at blive en Adelsmands Hustru.

FRU THORILD.

Hvad mener du?

BIELKE.

Du er smuk, stolt, stærk, og har megen Villie. Nogle af hendes Egenskaber har du; men du mangler den fornemste.

FRU THORILD.

Hvilken?

BIELKE.

Højmodighed, Kusine. — Farvel!

(Han bukker og gaar).

TREDIE SCENE.

Fru Thorild. (Kort efter) **Thomas.**

FRU THORILD

(gaar atter hen til Thomas' Dør og lytter. Banker. Lytter atter. Tager i Laasen. Den er lukket af).

Thomas! (Lytter) Thomas!

THOMAS

(indenfor).

Ja. Hvad vil du?

FRU THORILD.

Luk mig ind. Jeg vil være lidt hos dig.

THOMAS
(aabner Døren og kommer ud. Han er meget bleg, ser anstrengt og forvaaget ud; Øjnene har et stirrende og undertiden aandsfraværende Udtryk; bære i det hele Præget af stærk Exaltation).

Hvad vil du?

FRU THORILD.

Thomas, du ødelægger dig selv. Hele Natten har jeg hørt dig gaa frem og tilbage i dit Værelse. Du har ikke hvilet dig et Øjeblik. Det kan ikke gaa an. Denne sidste Maaneds bitre Kamp, de idelige Knappenaalsstik, Spændingen, og nu igaar denne oprivende Meddelelse. —

THOMAS.

Hvilken Meddelelse?

FRU THORILD.

Brevet fra Provsten og Birkedommeren! Du maa tage dig sammen. Du taaler det ikke. Det er for galt, hvis det skal koste dig din Sundhed. Saavidt strækker dine Forpligtelser sig dog virkelig ikke.

THOMAS
(haardt).

Hvad véd du om mine Forpligtelser?

FRU THORILD.

Thomas!

THOMAS.

Den, der vil ét og kun det ene, han taaler alt. Martyrerne mærkede ikke det Jern, der flaaede dem Huden af Kroppen; de sang midt i Flammerne.

FRU THORILD.

Vi lever ikke længer i Martyrernes Tid, Thomas. Livet nuomstunder stiller andre Krav.

THOMAS.

Ja vist; vi har lært os at søge de mange Veje; det vil sige, vort Liv er blevet Blødagtighed. Vi lever fra Dag til Dag i hundrede sindsbedøvende Formaals Tjeneste, som om det gjaldt at indrette os rigtig solidt her paa Jorden, — her, hvor vi burde føle os paa Gjennemrejse, intet andet. Derfor er det, vi skranter.

FRU THORILD.

Thomas. — En af Luthers Venner klagede over, at en Kobbersmed hver Morgen forstyrrede ham i hans Andagt. Luther svarede: »Maaske banker den Smeds Hammer kraftigere paa Himlens Porte end dine Bønner«.

THOMAS.

Ja, den, der kunde banke saaledes paa! Men da maa alle vore Tanker, alle vor Sjæls Kræfter være samlede i ét. (Peger paa sit Bryst.) Herinde sidder Modstanden. At rydde den ud med Rod og Trevl, det er Kunsten. Men vi, som kan saa meget, den Kunst har vi glemt. (Sætter sig ved Bordet.) Kan du huske, Moder, at Fader engang læste for os af Augustins Bekjendelser det Sted, hvor Augustin og Monica staar sammen ved Vinduet og ser ud over Roms Campagne? Fader sagde, det

var et Motiv for en Maler. Kan du huske, hvad Augustin siger til sin Moder: »Hvis nu pludselig vor egen Villie vilde tie, hvis alle vore Drifter og Begjæringer vilde tie, hvis alt, hvad Verdens er, vilde tie, og han alene tale — vilde det saa ikke være Livet, det evige Liv?«

FRU THORILD.

Ja, det er smukt. Men glem ikke, at Augustin havde kjæmpet i Livet, at han vedblev at kjæmpe til det siste.

THOMAS.

Kjæmper jeg ikke? Herinde rejser trodsige Dæmoner Hovedet og spotter min Villie. Kunde du lære mig den Kunst at slaa dem ned, hvor gjerne gav jeg dig mit Liv i Bytte!

FRU THORILD.

Det, du siger, kan gælde den, der lever Syndens Liv; men du, Thomas, du, der er god og uskyldig som et Barn —

THOMAS.

Du véd ikke, hvad du siger.

FRU THORILD.

Kjender jeg ikke min egen Søn? Tror du ikke, jeg kjender dig? Alt dette her er sygelige Fantasier af din ophidsede Hjerne. Du trænger til Hvile, Thomas. Disse Dage har været dig for strenge.

THOMAS.

Livet er aldrig for strengt; det er os, der er for sløve. (Peger op mod Faderens Billede.) Han var stærk. Hans Dages Gjerning var Hammerslag paa Naadens Porte. Derfor er han ogsaa gaaet ind til Glæden, hvor jeg aldrig kommer.

FRU THORILD.

Thomas! Du maa ikke tale saaledes.

THOMAS
(i stigende Ophidselse).

Hvor jeg aldrig kommer! Jo, Moder, det er netop den frygtelige Sandhed. — Der var et Øjeblik inat, da jeg pludselig følte det som en Lysning over mig, og jeg hørte, ligesom en Stemme talte: »Du bliver aldrig frelst!« Den Stemme kjendte jeg, Moder; det var Faders Stemme; jeg kjendte den ganske tydeligt! Se paa mig, Moder! Mig kan intet hjælpe i Himlen eller paa Jorden. Se paa mig, Moder! Saadan gaar det til, naar en Sjæl farer til Helvede! (Han synker ned over Bordet).

FRU THORILD
(sætter sig hos ham).

Men Thomas, du er jo rent fra dig selv! Kom dog til Ro, min stakkels Dreng! Saa! Saa! Hvad har du at bebrejde dig? Har du ikke handlet efter din bedste Samvittighed? Hvorfor skulde dog Gud forskyde dig?

THOMAS.

Moder! Moder! Hvert Ord, du siger, brænder mig som glødende Pile.

FRU THORILD.

Jeg kjender dem jo, disse Drømme af en syg Samvittighed. — Men tro du mig, Thomas, det er ikke paa den Maade, du vinder Guds Velbehag. Ikke ved selvgjorte Pinsler, ikke ved Bod og Askese, — ved Daad og Bedrift skal Sejren vindes. Gud gav dig store Evner; men i Livet skal du bruge dem. Du blev skabt til at løfte og højne din Samtid. Er Forholdene dig her for pinagtige, for smaa, vel, saa søg dit Maal ad andre Veje!

THOMAS

(ser forundret op).

Ad andre Veje? Siger du ogsaa det, Moder? Ja, var jeg, hvad jeg skulde være, saa blev jeg ikke her, det véd jeg nok.

FRU THORILD.

(tager hans Haand).

Sig mig, hvad du tænker paa, Thomas?

THOMAS.

Ikke nu! — — Vent! — Ikke nu! Siden! — Jeg véd ikke selv endnu, hvad jeg tænker. — Gud give mig Kræfter! Dér er maaske Frelsen!

FRU THORILD

(ryster paa Hovedet).

Nu forstaar jeg dig ikke længer!

FJERDE SCENE.

De forrige. Harald (fra Haven).

HARALD.

Det var heldigt, jeg traf Jer hjemme beggeto.

FRU THORILD.

Du ser saa alvorlig ud, Harald. Er der hændet noget?

HARALD.

(med tilbagetrængt Lidenskabelighed).

Hvad fejler Harriet?

FRU THORILD.

Harriet? Fejler hun noget?

HARALD.

Hvad har I gjort ved Harriet, mens jeg var borte?

FRU THORILD.

Men Harald, hvad er det dog, du siger?

HARALD.

Ja, jeg kan ikke tage Hensyn; jeg maa tale rent ud. Harriet er som forvandlet. Jeg mærkede det allerede igaar; men da var jeg for glad til at tænke videre over det, mente ogsaa, det var Overraskelsen, der gjorde hende stum. Men nu idag! Hun ligner en Dødning, en Søvngænger; hun svarer neppe paa mine Spørgsmaal; hun er som Is i mine Arme. Jeg v i l vide, hvad der er sket! Det er min Ret! Jeg kræver den!

FRU THORILD.

Kjæreste Barn, vær dog rolig! Jeg forsikrer dig, jeg er selv lige saa forbauset som du over, hvad du siger. — Er hun da ikke syg, jeg mener: legemlig syg?

HARALD
(utaalmodig).

Hvor kan du komme med saadanne Taabeligheder, Moder? Behøvede hun derfor at vise mig et Stenansigt og svare mig med Enstavelsesord? Jeg har vel før set Harriet syg.

FRU THORILD.

Eller er det denne sørgelige Strid, som din Broder fører, og som ogsaa har angrebet ham saa stærkt? Harriet har været meget optaget af den og var særdeles oprørt over Rettens Afgjørelse.

HARALD.

Ja. jeg har tænkt noget lignende, netop tænkt noget lignende selv. Hvad er det for en forbandet Strid? Har den da ikke nu en Ende? Hvor gider du røre ved de Bondebæster med en Ildtang, Thomas?

FRU THORILD.

Det er din Broders Menighed, Harald.

HARALD.

Lad saa være! men hvad kommer det mig ved? Hvorfor skal jeg lide under Jeres Klammerier? Jeg kom hertil saa glad igaar, saa vanvittig

glad, som jeg ikke har været det i mange Aar. Jeg syntes, alle Skyer var borte fra min Himmel. Jeg vaagnede om Morgenen og strakte mig og sagde til mig selv: »Nu er der ikke det mindste i Vejen, nu er det altsammen godt!« Og saa dette forfærdelige Slag! Det er for haardt!

FRU THORILD.

Du skal se, det er noget rent forbigaaende. Giv blot Tid!

HARALD.

Hvor kan du tale saadan, Moder! Saa kjender du jo slet ikke Harriet. Hun lider ikke af Luner, som kommer og gaar. Nej, der er noget langt alvorligere i Vejen. Forstaar du, Moder ... det er forfærdeligt at maatte sige det . . . det er, som om hun . . . som om hun ikke . . . holdt af mig mere!

FRU THORILD.

Men kjæreste Harald, hvorfor skulde hun ikke holde af dig mere? Nu er det jo dig, som taler taabeligt. Harriets Følelser er ikke saa upaalidelige.

HARALD.

Aa, paa den Slags Følelser kan intet Menneske gjøre sikker Regning. men jeg véd jo forresten ingenting; jeg famler iblinde. Thomas! du sidder dér og siger ikke et Ord. Du maa tale med hende. Er det din Skyld, at hun har vendt sig

fra mig, saa er det ogsaa din Pligt at give mig hende tilbage.

THOMAS
(stirrer paa ham).

Min Skyld?

HARALD.

Naa ja, eller denne Strids Skyld, — saa er det jo ogsaa din. Tal med hende! Sig hende, hvad jeg lider! Spørg hende, om hun ikke holder af mig længer! hvorfor hun ikke holder af mig længer!

THOMAS.

Skal jeg?

HARALD.

Ja, Thomas, gjør det. Harriet har Tillid til dine Ord. Jeg kan ikke tale med hende uden at blive heftig, og saa fortryder jeg det saa bittert bagefter. Men du kan! En Tredjemand, som mener begge Parter det godt, kan allerbedst. Gjør det for min Skyld, og for hendes! Det er din Pligt at gjøre det, som min Broder og min Ven!

THOMAS
(nikker langsomt).

Ja. Ja, det er maaske min Pligt at gjøre det.

HARALD.

Tak, kjære Thomas!

FRU THORILD.

Det hele er en eller anden Ubetydelighed, som vi om et Par Dage vil le ad allesammen.

HARALD.

Ja, gid det var saa vel!

(Det banker paa Døren tilvenstre).

FRU THORILD.

Kom ind!

(Anders Olsen fra venstre).

FEMTE SCENE.

De forrige. Anders Olsen.

FRU THORILD.

Hvad be — —? Er det . . . Er det Dem, Anders Olsen?

OLSEN.

Ja, det er saamænd. Jeg vilde gjerne tale med Pastoren, hvis det ellers lod sig gjøre.

THOMAS.

Vær saa god! (Gaar mod sin Dør.)

FRU THORILD.

Nej, bliv kun her, Thomas! Harald og jeg gaar ud i Haven. Ikke sandt, Harald? vi gaar lidt sammen ud i Haven?

HARALD.

Ja Moder! — Kjære Moder! (Han slaar heftigt Armen om hendes Liv, nikker til Thomas og gaar ud i Haven sammen med Fru Thorild).

SJETTE SCENE.

Thomas. Anders Olsen.

THOMAS.

Vil De ikke tage Plads!

OLSEN.

Tak skal Pastoren have. (Sætter sig.) Ja, — Pastoren bliver kanske lidt konstateret over at se mig her idag?

THOMAS.

Jeg havde ikke ventet Dem, men jeg vil gjerne tale med Dem. Hvad har De at sige mig?

OLSEN.

Ja, Hr. Pastor, — nu er jo Birkedommerens Kjendelse falden — Den gik Dem imod ligegodt.

THOMAS.

Jeg véd det.

OLSEN
(tøvende).

Pastoren har kanske hørt noget om, at Provsten kommer herover en af Dagene?

THOMAS.

Jeg véd, I har indgivet Klage over mig.

OLSEN.

Naa, det véd Pastoren ogsaa? — Ja, — det er jo saadan, at i Krigen der bruger man de Vaaben, man har. Pastoren vilde jo have Krig.

(Thomas svarer ikke.) Jeg sagde Pastoren, at det gik ikke. Een Mand kan ikke staa sig mod de mange, — ikke i vore Tider, nej. (Han venter. Thomas svarer ikke.) Ellers forstaar vi jo nok Pastorens Tankegang; men Pastoren har ikke baaret sig rigtig ad.

THOMAS.

Hvorledes mener De?

OLSEN.

Pastoren skulde have proberet med det Gode. Vi er jo ikke Umennesker eller saadan, — nogen af os. Hvis Pastoren havde sagt: »Giv denne her Russer noget af Profitten for Guds Barmhjertigheds Skyld!« eller hvad Pastoren nu kunde have sagt af den Slags, se saa havde Sagen jo faaet et andet Resultat. Vi er jo ikke Umennesker.

THOMAS.

Synes I maaske, at I har baaret Jer rigtig ad?

OLSEN.

Vi er alle Syndere for Vorherre. Det er nu saadan, som det er, og som Verdens Gang. Men ellers mener jeg da, at i den her Sag, dèr har vi baaret os ad, som vi plejer, og som at vi kan forsvare det for Gud og Mennesker. Det var da ogsaa Birkedommerens Mening.

THOMAS.

Hvad er det saa egenlig, De er kommet forat sige mig idag?

OLSEN.

Jo, ser Pastoren: vi har jo ikke nogen Interesse af at ligge i Strid med Pastoren, naar det kan undgaas. Det er hverken til Fordel for den ene eller den anden af Parterne. Er det vel, Hr. Pastor?

THOMAS.

Nej maaske.

OLSEN.

Og saa mente vi, at Pastoren var kanske bedre at faa i Tale nu end som før, og at vi kanske paa den Maade kunde faa lavet et lille Kompermis.

THOMAS.

Et Forlig?

OLSEN.

Ja vel, Hr. Pastor, et Forlig i Mindelighed. — Hvis Pastoren vil lade være med at tale mer om den her Aktion, enten paa Prædikestolen eller andetsteds, saa lader vi Klagen falde, og saa er vi villige til at skyde sammen, vi Bønder her i Dønvig Sogn, og saa give den her Russer en nogenledes Erstatning, saadan jeg vil sige: en hundrede Kroner eller i den Retning.

THOMAS.

Men angre Jeres Gjerning, indrømme Jeres Uret, det vil I ikke?

OLSEN.

Det er jo ingen Nytte til, Hr. Pastor. Det er der jo Ingen, der har mindste Spor af Fornøjelse af. Men vi kunde jo kanske ogsaa sige: halvandet hundrede Kroner. Det kommer ikke saa nøje an paa det.

THOMAS.

Tror I virkelig, I kan kjøbe Jer fri hos Vorherre?

OLSEN.

Hm! — — Saa har Pastoren kanske slet ikke forandret sin Opfattelse af denne her Sag siden sist?

THOMAS.

Hvor skulde jeg kunde det? Kan være, jeg dømte selvsikkert og i Vrede; Gud har ydmyget mig derfor; kun ham staar jeg til Regnskab. Men min Synd gjør ikke Eders mindre. Saalænge jeg er Eders Præst, kan jeg ikke rolig se paa det Liv, I fører, som var det altsammen godt og vel.

OLSEN.

Jeg véd ikke af, at vi fører et værre Liv end saamange andre.

THOMAS.

Ikke det? Ganske bortset fra dette Optrækkeri med Strandauktionen, hvordan lever I saa ellers med hinanden? De selv, Anders Olsen? Svar mig som Deres Præst; taler det Rygte Sandhed,

der siger, at De fører et usædeligt og forargeligt Liv?

OLSEN.

Ja, det er jo ellers noget, som angaar Privatlivets Fred og saadan. Men naar Pastoren spørger mig, saa er jeg heller ikke bange for at svare. — Pastoren véd maaske, jeg er ugift?

THOMAS.

Ja, det véd jeg.

OLSEN.

Men jeg er nu et Menneske, som immer trænger til Kjærlighed; det er noget, som er nedlagt i min Natur. Hvad vil Pastoren saa have, jeg skal gjøre?

THOMAS.

Hvad jeg vil have, De skal gjøre? Jeg vil have, De skal bekjæmpe Deres Natur, naar den forleder Dem til noget syndigt.

OLSEN.

Syndigt? — Ja, det kan jo gjerne være, at det er Synd saadan i sin Almindelighed. Men ellers vil jeg dog sige Pastoren det, at jeg er aldrig mere mild og venlig af Gemyt, end naar jeg har vundet en Piges Kjærlighed og Elskovsblomst. Det gjør mig til et bedre Menneske, Hr. Pastor; det er vist. Saa under jeg alle mine Medskabninger det saa godt, saa godt, og jeg kunde ikke gjøre saa meget som en Kat Fortræd.

THOMAS.

Hvilket dog ikke hindrer Dem i at ødelægge Gjenstanden for Deres saakaldte »Kjærlighed« i Bund og Grund.

OLSEN.

Nej, dér fejler Pastoren; begrundet paa, at Pastoren ikke kjender til det. Pigen har ogsaa Glæde og Fornøjelse af det. Det er noget, som er godt for alle Parter.

THOMAS.

Ja, hvis De giftede Dem med hende!

OLSEN
(ivrig).

Nej, nej, Hr. Pastor, saa vilde jeg netop gjøre hende Fortræd; for jeg har ikke den Bestandighed, som dertil udkræves.

THOMAS.

Men overgive hende til Skjændsel og Anger og Fortvivlelse, det kan De med et let Hjerte!

OLSEN
(patetisk).

Det har jeg aldrig gjort! Det kan ingen sige mig paa med Sandhed! — Naar jeg engang er død, saa er der kanske mangt et Kvindfolk hist og her og rundtenom, som siger: »Herregud, er Anders Olsen død? Det var et nydeligt Menneske.« Men der er ikke Een, som siger: »Anders

Olsen var en slet Person,« — nej, ikke en Eneste, det er jeg vis paa. (Han slaai sig for Brystet.)

THOMAS.

Men du gode Gud, Menneske, vil De da forsvare en saadan Adfærd? Véd De ikke, at det er en Synd? Véd De ikke, at det vækker Guds Vrede?

OLSEN.

Naa—aah, det bliver dog ved at gaa, baade her og andetsteds.

THOMAS.

Ja, det bliver ved at gaa, men hvordan tror De, det gaar paa Dommedag, naar vi skal aflægge Regnskab for alle vore Handlinger og Tanker?

OLSEN.

Det er der Ingen, der véd noget om, Hr. Pastor. Men ellers staar der da, at den, som har elsket meget, ham skal meget tilgives. Jeg mener nu, at det med Kjærlighed, det er ligesom, jeg vil sige med Tobak. Det smager nogen — ja, jeg véd, Pastoren ryger ikke — andre kerer sig ikke om det. Og det kan vel heller ikke være bedre at sidde og drikke sig fuld paa Kroen og ødelægge baade Sjæl og Legeme. Kjærlighed det er nu min Plasér, og naar man ingen Plasér maa have af Livet, saa kan man jo ligesaa gjerne strax gjøre som han, Toldpetersen, der gik hen og druknede sig i Jens Nielsens Mergelgrav.

THOMAS
(springer op).

Nu kan det være nok! Ikke et Ord mere vil jeg høre af Deres liderlige Snak. Det er, som jeg hørte Djævlen selv.

OLSEN
(rasende).

Nej, hør nu, Hr. Pastor —

THOMAS.

Det er mit Ansvar for Gud og min afdøde Fader at sige Jer Sandheden, og det vil jeg gjøre, saalænge jeg kan tale ét levende Ord.

OLSEN.

Naar Pastoren siger, at jeg er ikke bedre end Djævlen selv, saa gjør Pastoren mig den største Uret; for jeg er ikke noget ondt Menneske; det er jeg ikke. Men nu vil jeg bare spørge Pastoren én Gang for alle: vil Pastoren slutte Forlig, eller vil Pastoren ikke?

THOMAS.

Jeg slutter ikke Forlig med Bedragere og Ægteskabsbrydere!

OLSEN
(tager sin Hat).

Vel! saa har det sit Forblivende med Klagen til Provsten; saa kan Pastoren se, om det passer Pastoren i Længden. Men naar Pastoren taler om

Pastorens afdøde Fader, saa skulde Pastoren ligegodt ikke blive for højrøstet, for det passer ikke.

THOMAS.

Hvad mener De med det?

OLSEN.

Aa, det véd Pastoren vist nok.

THOMAS.

Tal ud, Mand! Hvad mener De med det?

OLSEN.

Nej, jeg kan ikke »tale ud«, som Pastoren siger. For jeg kan ikke staa mig ved at faa min Prioritet sagt op.

THOMAS.

Deres Prioritet?

OLSEN.

Men hvvis Pastoren ikke véd, hvad jeg mener, saa kan Pastoren jo spørge Pabst. Han kan sige Pastoren lige saa god Besked om den Ting som jeg.

THOMAS.

Pabst?

OLSEN.

Ja. Pastoren kan jo bare spørge Pabst om det, der skete for 16 Aar siden, saa kunde det være, Pastoren blev lidt mindre højrøstet, hvad mig angaar. Og dermed vil jeg sige Farvel, Hr. Pastor.

THOMAS.

Vent! For 16 Aar siden? For 16 Aar siden? Min Fader? Hvad kommer det min Fader ved, hvad der skete her for 16 Aar siden?

OLSEN.

Det faar Pastoren nok at vide. Men vil Pastoren mig saa noget siden efter, saa kan Pastoren sende Bud efter mig, for her i Præstegaarden kommer jeg ikke mere af mig selv.

THOMAS.

Ja, gaa kun! Gaa kun! Hvad bryder jeg mig om Deres gemene Bagvaskelser! Nu har jeg Vaaben mod Jer, og jeg skal vide at bruge dem.

OLSEN
(ved Døren tilvenstre).

De Vaaben skulde Pastoren ligegodt haandtere med lidt Forsigtighed, for ellers kunde Pastoren let skjære sig selv. Farvel! (Han gaar.)

THOMAS
(alene).

Hvad mente han? For 16 Aar siden? Var det ikke det, Pabst engang — — Hvad mente han? — Løgn og Sladder, naturligvis! — Hm! (Gaar til Døren tilvenstre og aabner den.) Hans! — Aa, kom et Øjeblik, Hans!

SYVENDE SCENE.

Thomas. Hans.

HANS

(med et Brev).

Provstens Karl var her med et Brev lige nu, Hr. Pastor.

THOMAS.

Til mig. (Tager det.)

HANS.

Ja vel, Hr. Pastor. Han snakkede ellers noget om, at Provsten kom herover til Dønvig imorgen.

THOMAS

(der har læst Brevet).

Det er godt. — Hør Hans, gaa ned til Skolelæreren og bed ham fra mig om at komme et Øjeblik herop i Præstegaarden. Bed ham skynde sig, Hans!

HANS.

Javel, Hr. Pastor. (Gaar.)

THOMAS

(folder tankefuld Brevet sammen og gaar efter et kort Ophold langsomt mod Havedøren).

OTTENDE SCENE.

Thomas. Fru Thorild og **Harriet** (fra Haven).

FRU THORILD

(som holder Harriet om Livet).

Her kommer vi forat spørge, om du ikke har Lyst til at gaa en Tur ud i Hovmarken og se paa Arbejdet. Gjør det, Thomas!

THOMAS.

Jeg har faaet Brev fra Provst Leuning; han kommer her imorgen. Saa maa vi have Gæsteværelserne i Orden.

FRU THORILD.
(slipper Harriet).

Saa? Imorgen allerede? — Ja, ja, det kan jo snart være gjort. Vent saa paa mig her saalænge, mens jeg giver Pigerne Besked. (Gaar ud tilvenstre.)

NIENDE SCENE.

Thomas. Harriet.

THOMAS
(ved Bordet tilhøjre).

Kjære Harriet, her, hvor vi har siddet sammen saa ofte og talt eller læst med hinanden, — vil du sidde her og tale fortrolig med mig om det, som ligger os begge to paa Hjerte?

HARRIET.

Ja, Thomas — — saa godt jeg kan.
(De sætte sig tilhøjre.)

THOMAS.

Sig mig først: er der foregaaet noget mellem dig og Harald?

HARRIET.

Nej.

THOMAS.

Du holder ikke af ham som før?

HARRIET.

Jo, jo; men ikke — ikke — —

THOMAS.

Ikke som en Hustru skal holde af sin Mand?

HARRIET.

Nej. Jeg kan ikke gjøre for det. Jeg véd ikke, hvordan det er sket. Du maa hjælpe mig, Thomas, og sige ham det, jeg kan ikke.

THOMAS.

Sige ham — hvad?

HARRIET.

At jeg aldrig kan blive hans Hustru — aldrig!

THOMAS.

Véd du, hvor frygteligt det vil ramme ham, Harriet? Han var saa tryg, saa sikker paa sin Lykke, endnu igaar.

HARRIET.

Ja, jeg véd det hele. Tusend Gange har jeg sagt mig det selv. Og det gjør mig saa ondt, saa usigelig ondt! Han er mig kjær, han har altid været mig kjær som en Broder. Men jeg kan ikke tænke paa ham anderledes. Det gjør mig kold af Rædsel, naar jeg tænker paa at skulle høre ham til som Hustru.

THOMAS.

Saadan har det dog ikke altid været. Vel?

HARRIET.

Aa jo, Thomas; nu véd jeg det: saadan har det altid været.

THOMAS.

(ryster paa Hovedet, langsomt).

Men det er Uret, Harriet. — Nu er det dig, der gjør Uret, — ham, der lider den.

HARRIET.

Nej, nej, det kan ikke være Uret! Aa nej, det kan det ikke! Hvad der oprører min inderste Natur, hvad jeg gyser for som for den frygteligste Synd, — det kan ikke være min Pligt. Sig det ikke, Thomas!

THOMAS.

Harald har dit Ord.

HARRIET.

(rejser sig).

Er et Ord da en Lænke, som binder Sjælen for Tid og Evighed? Er der intet højere til end et Løfte, givet af et stakkels uudviklet Menneske, der ikke kjendte sig selv? Alt andet i Verden voxer og folder sig ud. Har jeg alene ingen Ret til at blive en anden end den, jeg var? Og kan en Fejl, jeg har begaaet, aldrig gjøres god igjen, uden at jeg skal træde det bedste i mig under Fødder? Det kan ikke være Guds Bud! Det er for umenneskeligt. — — Du svarer mig ikke, Thomas?

THOMAS?

Det er Undtagelsens Ret, du kræver, Harriet. Jeg er ikke vis paa, at der gives en saadan Ret. Jeg er ikke vis paa, at der er Fred i at give efter for sin Attraa, selv om den kommer nok saa dybt inde fra. Men i Selvfornægtelsen, i Resignationen er der Fred; det véd jeg.

HARRIET.

Jeg tror det ikke, Thomas. Den Resignation, som ikke er i Pagt med vort inderste Væsen, i den er der ingen Fred. — Og saa er der ét, du ikke har tænkt paa. Hvis jeg nu begaar Utroskab mod en anden ved at give Harald min Haand. Hvis der er en anden, som ejer mine Tanker og min Kjærlighed og alt, hvad jeg har af Liv og Længsel — hvad saa?

THOMAS.

En anden?

HARRIET
(staar foran ham og ser ham fast i Øjnene).

Ja. — Tør du saa ogsaa sige, at det er min Pligt at resignere? — — Saa sig det!

THOMAS
(efter et Ophold).

Inat har jeg set ind i mig selv saa dybt som vel aldrig før. Det var, som om jeg stirrede ned i en Afgrund af Flammer og Mørke. Harriet; jeg tror, vi

bærer alle saadan en Afgrund i os selv; men som glade, letsindige Børn leger vi langs Randen og kjender ikke Faren, før et pludseligt Glimt lyser op og gjør os hvide af Angst.

HARRIET.

Jeg tror ikke, det er Guds Mening, at vi skal fortabe os i Svimmelsyner. Jeg tror, det er hans Mening, at vi skal dyrke den Jord, han gav os, ud til Afgrundens yderste Rand.

THOMAS.

Kaldet er ikke éns for alle. — Jeg vil sige dig en Ting; og saa faar du handle, som du maa Fra mine Drengeaar har jeg følt det som min særlige Pligt at fortsætte Faders Gjerning. Og jeg syntes, jeg kunde holde — ikke mit Arbejde, men dog min Villie op imod ham uden at rødme — lige til nu. Men inat turde jeg det ikke længer. Og da greb det mig med ét, at var min Kjærlighed til Gud blot nogenlunde det, den skulde være, saa blev jeg ikke her. Dette bløddagtige Liv i Sikkerhed og Velvære — er det at tjene Guds Sag? Kræver han ikke vort Hjerteblod nu som i gamle Dage?

HARRIET.

Saa blev du ikke her? Men hvor da, Thomas? Hvad mener du?

THOMAS
(i extatisk Bevægelse).

Der kæmpes endnu for Guds Sag paa Jorden af lidende, pinte, fortvivlede Mennesker. Martyriet leves den Dag idag. Fra de kristne Blodvidner i Lilleasien gaar der som et Skrig over Jorden. Men vi, som kalder os kristne, vi sidder hyggeligt, hver i vor Rede og hører Ingenting. Disse Myrderier er intet Æventyr, Harriet. Det er blodig Virkelighed. Det sker, det sker hver Dag, vi lever! Og vi kalder os kristne Præster!

HARRIET.

Thomas, for Guds Skyld! det er ikke din Mening at . . . .

THOMAS.

Du sagde engang Harriet: »Lyder Guds Kald til dig, og véd du med Vished, at det er Guds Kald, saa skal du følge det.« — Harriet, hvis det nu var Gud, som kaldte mig herfra?

HARRIET.

Nej Thomas! Du maa ikke rejse fra mig, fra din Moder! Det er den visse Død! Denne Tanke er en Tungsindsdrøm af din rastløse Sjæl, som aldrig vil Freden. Her er din Gjerning, her mellem os, som elsker dig!

THOMAS.

Her lever jeg mig selv til Fristelse — og maaske til Fristelse for dig med.

HARRIET
(fortvivlet).

Ja, ja, lad det være sandt altsammen! Du véd det jo, — hvor skulde du kunne tvivle? — at det er dig, jeg elsker af hele min Sjæl Der gives ingen Lykke for mig paa Jorden uden hos dig. Men se, jeg vil give Afkald paa Lykken, paa Livet, paa alt, hvis du forlanger det. Jeg vil gifte mig med Harald og aldrig se dig mer, hvis blot dit Liv kan frelses. Rejs ikke, Thomas! Rejs ikke!

THOMAS.
(med lukkede Øjne).

Og Fristeren førte ham op paa et højt Bjerg og viste ham al Jordens Herlighed og sagde: »Alt dette vil jeg give dig, hvis du vil falde ned og tilbede mig«.

HARRIET.
(forfærdet).

Thomas! Thomas!

THOMAS.

Men Kristus sagde: »Vig fra mig! Thi der staar skrevet: du skal tilbede Herren din Gud og ham alene.«

HARRIET.

Thomas! Vær barmhjertig! Din Sjæl er i Feber. Vent! Besind dig! Handl ikke overilet! Det kan ikke være Guds Villie, at du skal ødelægge dit Liv!

(Hun synker hulkende ned ved hans Fødder.)

THOMAS.
(roligere, mildt og ømt).

Harriet, min kjæreste, dyreste Ven! Ingen er mit Hjerte saa kjær som du, ingen i hele Verden! Græd ikke saa bittert! Jeg vil jo ikke handle overilet. Endnu er mine Tanker som en Hvirvelvind; jeg strider for at vinde Fodfæste. Men i denne ene Tanke øjner jeg Frelse; alt andet er mørkt. Faders Øje hviler paa mig, det er, som sagde han til mig: »Dér gaar din Vej, der er ingen anden for dig.« Harriet, hvis det nu er saaledes, hvor skulde jeg da kunne vægre mig?

(Han har bøjet sig over hende og holder begge hendes Hænder.)

TIENDE SCENE.

De forrige Pabst (fra Haven).

PABST

(banker paa den aabne Havedør. Harriet udstøder et Skrig og springer op. Thomas rejser sig).

Undskyld mig, Hr. Pastor, at jeg kommer denne Vej! Et Kornlæs spærrede mig Porten til Gaarden.

(Harriet gaar hurtigt ud tilvenstre. Pabst følger hende med Øjnene, men røber iøvrig intet Spor af Overraskelse.)

THOMAS.

Kom nærmere, kjære Pabst! — Jeg haaber ikke, min Anmodning har voldt Dem for megen Forstyrrelse?

PABST.

Slet ikke, Hr. Pastor. Børnene har jo Høstferie for Øjeblikket. — Pastoren vilde tale med mig?

THOMAS.

Ja, — vær saa god, sæt Dem! — Ja, jeg vil tale med Dem om noget . . . noget ganske personligt. Jeg tror, De er min Ven; jeg tror, De mener mig det vel. Hvis jeg ikke troede det, kom jeg ikke til Dem med et saa ejendommeligt Forlangende, som det, jeg nu vil stille. Jeg trænger til Deres Hjælp, Pabst, til Deres Fortrolighed.

Pabst.

Hr. Pastor — min Fortrolighed?

THOMAS.

Og jeg vil give Dem min Fortrolighed i Bytte. (Sætter sig hos ham.) Ung blev jeg Præst, altfor ung vistnok, thi i vor Slægt udvikler vi os langsomt og modnes sent. Men én Ting fik jeg til Hjælp, en Ting, som kun blev de færreste til Del. Jeg fik fra min tidligste Barndom det levende Indtryk af en stor og udmærket Personlighed: min afdøde Fader. Alle mine bedste Minder knytter sig til ham. Hans Ord aabnede mine Øjne for Kunstens og Naturens Skønhed, hans Prædikener førte mig ind i Kristendommens evige Verden.

PABST.

Ja, Pastorens afdøde Fader prædikede smukt.

THOMAS.

I alt, hvad Livet har bragt, i al min Gjerning har Erindringen om ham været det Maal, jeg

maalte med, den Grund, jeg byggede paa. Han har været min Afgud, kan jeg næsten sige.

PABST
(rolig).

Ja, det kan Pastoren vist godt sige.

THOMAS.

Jeg véd ikke, om De er i Stand til at forestille Dem, hvad et saadant Barndoms- og Ungdomsminde kan betyde for et Menneske. Kun den, der selv har oplevet noget lignende, forstaar det vist tilfulde.

PABST.

Saa gjør jeg det neppe, Hr. Pastor. Min Fader forlod mig, inden jeg blev til.

THOMAS.

Hvorledes?

PABST.

Jeg er uægte født.

THOMAS.

Saa? — Nej, saa forstaar De mig neppe. Men prøv alligevel at tænke Dem i mit Sted! Paa dette Minde, som er min dyreste Skat, har en af mine Uvenner kastet Skygge. Jeg tvivler ikke om, det var Had og Ondskab, som lagde ham Ordene paa Tungen. Men ét af disse Ord har dog bragt mit Sind i Uro. Netop nu, — ja netop nu, kjære Pabst, gjælder det mig meget at faa Lys over den Sag,

fuldt og klart Lys. Og derfor beder jeg Dem sige mig: hvem var den Ven, De mistede for 16 Aar tilbage, den Ven, hvis Minde De endnu hædrer ved at give Tiende til de fattige? Sig mig det, kun det, saa er jeg rolig. Jeg spørger ikke af Nysgjerrighed, det véd De, jeg beder Dem om Deres Fortrolighed, fordi jeg har den saa haardt nødig. Deres Hemmelighed er sikrere hos mig end i Graven.

PABST
(efter et Ophold).

Jeg kan ikke sige Dem det, Pastor Thorild.

THOMAS.

De maa! De tør ikke nægte mig denne Hjælp, Pabst.

PABST.

Hr. Pastor, Mindet om den Ven er min dyreste Skat. Har De saa Ret til at fordre den af mig?

THOMAS.

De skal jo ikke slippe den, ikke kaste den mindste Skygge paa den, men kun give mig Del i den.

PABST.

Men at give et andet Menneske Del i det Minde, er det samme som at kaste Skygge paa det.

THOMAS
(studser).

Hvad siger De? (Betænker sig.) Godt, saa sig mig

kun det ene, men sig mig det paa Deres Tro og Ære: har min Fader nogen Del i Deres Hemmelighed?

PABST.

Spørg mig helst ikke, Pastor Thorild! Sæt mine Ord ikke beroligede Dem, men kun gjorde Deres Uro større.

THOMAS
(i stærk Spænding).

Nu *skal* De tale! Nu har De sagt saa meget, at det er en Forbrydelse, hvis De ikke siger mere. Er De ikke et Umenneske, saa kan De ikke længer vægre Dem.

PABST.

De er min foresatte —

THOMAS
(afbrydende).

Jeg er et Menneske som De selv!

PABST
(rolig fortsættende).

De er min foresatte. I alt, hvad der angaar mit Embede, kan De fordre fuld Oplysning. Over mine private Forhold har De ingen Ret.

THOMAS
(voldsomt).

Jeg fordrer det af Dem! Jeg gjør Dem ansvarlig overfor Gud, hvis De tier!

PABST.

Det Ansvar kan jeg ikke godkjende.

THOMAS
(ude af sig selv).

Menneske, er De betalt for at tie, som han, den anden Slyngel!

PABST
(rejser sig, dirrende af undertrykt Sindsbevægelse).

Tag Dem nu iagt, Pastor Thorild! I 16 Aar har jeg tiet og taalt for at værne Mindet om det eneste Menneske, jeg har holdt af paa Jorden. Ingen har jeg indviet i hendes Skam. Og ingen har min Taushed gavnet mer end Dem og Deres Slægt. Gud véd, jeg skylder den intet Hensyn! Og ofte, tidt og ofte, har Ordene brændt mig som Ild her paa min Tunge. Men jeg har tiet i 16 Aar! Tilgivet har jeg ikke, men jeg har tiet, for det mente jeg, var min Pligt. Men naar De, som skulde takke mig paa Deres Knæ, kaster mig Deres Fornærmelser i Ansigtet, saa tænker jeg, Tiden er kommet til at tale. Og nu gjør jeg Dem ansvarlig overfor Gud for det, som kommer!

THOMAS
(aandeløs).

Tal! Tal! Sig det altsammen! Sæt Dem! Sig det altsammen, altsammen!

PABST
(bliver staaende).

Ja, jeg skal sige det. Den Pige, jeg holdt

af og som havde givet mig sit Ord, hun blev lokket fra mig og forført, kort inden vort Bryllup skulde staa.

THOMAS.

Hvem? Hvem?

PABST

(tier et Øjeblik, derpaa med isnende Ro).

Deres Fader, Pastor Thorild!

THOMAS.

De lyver! Løgn! De lyver!

PABST.

De véd, jeg taler Sandhed. De véd det ligesaa godt som jeg selv.

THOMAS

(efter et Ophold, næsten uhørligt).

Og hun . . . den ulykkelige?

PABST.

Hun »døde« — for at skjule sin Skam. Og Gud ske Lov, det lykkedes! Kun jeg og hendes Broder, Anders Olsen, og Een til fik Sammenhængen at vide.

THOMAS.

Een til? Hvem?

PABST.

Deres Moder.

THOMAS
(efter et Ophold).

Tør De staa ved, hvad De her har sagt, naar De og han engang mødes — d e r o p p e!

PABST
(rolig).

Det sker aldrig, Hr. Pastor.

THOMAS.

Hvad siger De?

PABST.

Der er et Svælg mellem de frelste Sjæle og de fordømte.

THOMAS
(stirrer maalløs paa ham).

PABST
(tilføjer stilfærdigt).

Ellers var der da s l e t ingen Retfærdighed i Verden.

ELLEVTE SCENE.

De forrige. Fru Thorild (fra venstre).

FRU THORILD.

Thomas, du maa . . .
(hun stanser forfærdet ved at se de to Mænds Ansigter).

THOMAS.

Moder, er det Sandhed, hvad den Mand siger? — Har Fader gjort, hvad den Mand siger?

FRU THORILD
(staar et Øjeblik forstenet; derpaa gaar hun med knyttede Hænder hen mod Pabst og siger, frempresset, hvid i Ansigtet, og næsten uhørligt)

Slyngel!

PABST.

Deres Søn tvang mig til at tale. Han kan selv bevidne det.

FRU THORILD.

Aa, jeg burde vidst det! En Natur som Deres kjender ikke til Barmhjertighed. Jeg burde vidst det! Aar efter Aar har De holdt os paa Pinebænken med halve Ord, Hentydninger og Knappenaalsstik. De har set, hvor vi led; men det rørte Dem ikke. Tror De ikke, jeg véd, hvorfor De bragte min Mand Almissen til de Fattige hvert Aar netop paa den Dag? Tror De ikke, jeg véd, det var en Kniv, De langsomt drejede i Saaret? Jeg har hele Tiden forstaaet Dem. Men taabelig, som jeg var, troede jeg, Gud vilde skaane os for den Kjærligheds Skyld, jeg bar til mine Børn. Nu ser jeg, Hadet er stærkere end Kjærligheden. Lave, hævngjerrige Slyngel!

PABST.

Jeg tilgiver Dem Deres stærke Ord, Fru Thorild. Jeg dømmer ingen, heller ikke Dem. Men gjør De engang Deres Regnskab op, saa tror jeg ikke, De skal regne Dem Deres Kjærlighed for meget til Gode. Jeg har lidt Øvelse i at kjende Mennesker; jeg har set en Del af den

Art, skal jeg sige Dem. Den Kjærlighed, De taler om, har nok mest været Begjærlighed efter at ydmyge Deres fornemme Familie. Deres Mand skulde blive en stor Mand i Kirken og faa Rang med Deres adelige Fættere. Det slog fejl. Nu prøver De det samme Spil med Deres Sønner. Jeg tror ikke, man kan kalde det Kjærlighed. Hvis De saa det hos en Anden, mon De saa ikke vilde sige, at det var Had og Hævngjerrighed, Fru Thorild?

FRU THORILD.

Hvor vover De . . . hvor vover De at tale saaledes til mig!

PABST.

Det er ikke mig, der har ønsket denne Samtale. Jeg tænkte at bære det med mig i Graven, som jeg har baaret det til nu; det mente jeg, var min Pligt. Men siden det er kommet, som det er, saa var det vel Guds Villie. Maaske faar De Naade til at se det paa samme Maade. Jeg ønsker Dem intet ondt, Fru Thorild. — Farvel, Hr. Pastor! Farvel, Frue!

(Han gaar stilfærdigt ud tilvenstre.)

TOLVTE SCENE.

Thomas. Fru Thorild.

THOMAS

(dæmpet).

Moder, tag det bort!

FRU THORILD.

Hvilket? Hvad mener du, Thomas!

THOMAS.

Tag det bort! — Billedet!

FRU THORILD.

Aa, Thomas, min stakkels, stakkels Dreng! Nu falder Mørket over vort Liv.

THOMAS.

Nej, Moder! Nu tror jeg endelig, det lysner.

(Han gaar ind i sit Værelse. Fru Thorild stirrer efter ham med slapt nedhængende Arme.)

Tæppet falder.

FJERDE AKT.

(Næste Dag. Klar, kølig Morgen. Billedet over Lænestolen er taget bort. Rasmine er ifærd med at pynte op til Provstens Modtagelse. Hun tager Glasklokken af Uhret og anbringer Vaser med Blomster omkring i Værelset o. s. v. Soffy fra Haven; hun er i Sommerovertøj).

FØRSTE SCENE.

Soffy. Rasmine.

SOFFY.

Godmorgen, Rasmine. Er Fruen hjemme?

RASMINE.

Goddag, Frøken Harbo. Nej, Fruen har ikke været hjemme siden tidlig imorges. Ellers kommer Provsten jo til Frokost, saa der er jo en Del, at man skal have arranseret. (fortsætter Arbejdet).

SOFFY.

(sætter sig).

Ja, jeg kan tænke det. Gener dem ikke for mig!

RASMINE.

Frøknerne og Kammerraaden, det er da ellers de eneste, som at der er inviterede denne Gang.

SOFFY.

Ja, det kan jeg næsten ogsaa tænke.

RASMINE.
(stadig ordnende).

Det er ellers tidlig, at Frøkenen kommer.

SOFFY.

Jeg bliver ikke med det samme, Rasmine. Jeg kommer igjen siden. Men jeg vilde gjerne have talt med Fruen. — Er der slet ingen hjemme?

RASMINE.

Jo, Løjtnanten sidder oppe paa sit Værelse og studerer.

SOFFY.

Løjtnanten? Naa, nej, ham tror jeg dog ikke — — Saa vil jeg heller vente og se, om Fru Thorild kommer lidt snart. (Pause, hvorunder Soffy tager Overtøjet af, og Rasmine gjør istand). Naa, hvordan gaar det med Kjærresten, Rasmine?

RASMINE.

Hvad for en, mener Frøkenen?

SOFFY.

Er det ikke Jens Frederik?

RASMINE.

Nej, Jens Frederik han er jo kommen i Tugthuset.

SOFFY.

Naa, ja, det er jo sandt. Hvad var det, han havde gjort?

RASMINE.

Han havde jo taget et Par gamle Støvler af Forpagter Kristensens og e'n Paraply. Han var saadan et sært tumpet Fjols, Jens Frederik; han kunde ikke lade noget staa.

SOFFY.

Et Par gamle Støvler og en Paraply. Det var noget lidt at komme i Tugthuset for.

RASMINE.

Ja, det var jo fjerde Gang. Det bliver jo immer noget mere for hver Gang.

SOFFY.

Saa har De vel faaet Dem en anden Kjærreste imens, Rasmine?

RASMINE.

Ja, det skal man jo have. Ellers kan man jo slet ikke gaa i Fred. (Hun nærmer sig Døren).

SOFFY.

Hør Rasmine, De sagde, Løjtnanten var hjemme?

RASMINE.

Ja vel, Frøken; Løjtnanten, han sidder oppe paa sit Værelse og studerer.

SOFFY.

Lad gaa! — Kom med Løjtnanten, Rasmine!

RASMINE.

Skal jeg sige, at Frøkenen er hernede i Salen?

SOFFY.

Ja. Sig, jeg er hernede og vil gjerne tale med ham.

RASMINE.

Ja vel, Frøken. (Gaar tilvenstre).

SOFFY.

(alene).

Hm! — Den bliver ellers lige stram nok!
(Gaar et Par Gange op og ned i Værelset. Harald fra venstre).

ANDEN SCENE.

Soffy. Harald.

HARALD.

Er det dig, Soffy? Du vil tale med mig?

SOFFY.

Ja, hvis du har Tid et Øjeblik.

HARALD.

Hvad er det?

SOFFY

(sætter sig).

Ser du, Harald, jeg holder ikke af at blande mig i andre Folks Sager. Det plejer ikke at be-

tale sig. Men jeg synes alligevel, jeg vil sige dig noget, som jeg er bange for, du ellers ikke faar at vide.

HARALD,
(der ligeledes har sat sig).

Naa?

SOFFY.

Du kommer til at give Harriet hendes Ord tilbage.

HARALD
(springer op).

Hvad for noget! — — Hvorfor?

SOFFY.

Fordi hun ikke vil have dig til Mand. Fordi hun ikke holder af dig paa den Manér, min Ven.

HARALD.

Hun holder ikke af mig? Hvad har jeg da gjort hende? Hvorfor holder hun ikke af mig?

SOFFY.

Hvorfor? Ja, hvorfor er Maanen ikke firkantet? Harriet holder ikke af Dig, fordi hun holder af en Anden. Det er ikke saa indviklet, synes jeg.

HARALD.

En Anden? En Anden? Hvem er det?

SOFFY.

Herregud, er Mandfolkene virkelig saa blinde? I har jo dog ogsaa to Øjne i Hovedet og en

Smule Hjerne bagved. Har du virkelig ingen Anelse om, hvem den anden er?

HARALD.

Du piner mig, Soffy! Hvem mener du?

SOFFY.

Jeg mener Thomas, kjære Blindebuk!

HARALD.

Thomas!! — — Tror du da ogsaa, at han ...

SOFFY.

Holder af hende? Ja, det er saamænd saa sikkert, som at to og tre er fem. Men derfor er det ikke sikkert, han véd af det selv. Han er jo ogsaa et Mandfolk.

HARALD.

Saa har han lokket hende fra mig, mens jeg var borte! Nu forstaar jeg det Hele! Og hun — hun har ladet sig lokke, glemt sit Løfte, alle vore glade Timer sammen, hele Fortiden! Det er lavt! lumpent! Men de kan tro Nej! Saadan lader jeg ikke min Ret stjæle fra mig!

(Han gaar frem og tilbage i stærk Ophidselse).

SOFFY.

Din — — hvad for noget?

HARALD.

Min Ret!

SOFFY.

Naa! — Hm! — — Jeg vidste nok, at hun ikke holdt af dig; men jeg troede forresten, at du holdt af hende.

HARALD.

Aa, jeg elsker hende saa vanvittigt, at jeg hellere vil dø end miste hende.

SOFFY.

Naa, du holder ikke af hende, men du »elsker« hende . . . . . vanvittigt! — Ja, det er jo ogsaa en Forklaring!

HARALD.

Aa Soffy, du forstaar ikke, hvad jeg lider.

SOFFY.

Nej, det gjør jeg vist ikke. Men det kommer maaske af, at jeg er et Fruentimmer.

HARALD.

Hvad mener du med det?

SOFFY.

Aa, jeg mener bare, Mandfolkene lider jo mer end Fruentimmerne; i alt Fald skriger de da op, som om de havde en Kniv i Halsen, naar der er noget, der gjør ondt paa dem. Men saa har man jo, Gud være lovet, den Trøst, at de bliver hurtigere kureret igjen end vi Fruentimmer.

HARALD
(sætter sig hos hende).

Men Soffy, kan du da tænke dig et skammeligere Forræderi end dette her? Og det fra de to, som var mig de kjæreste i Verden! Hun elskede mig; jeg véd, hun elskede mig! Jeg var saa lykkelig og saa taknemlig for min Lykke. (Rejser sig atter). Nej, det kan ikke være sandt! Det kan ikke være sandt!

SOFFY.

Nu skal jeg sige dig endnu en Ting, min kjære Ven! Harriet har aldrig elsket dig, saadan som du tror. Hun har altid elsket Thomas.

HARALD.

Hvorfor forlovede hun sig da med mig?

SOFFY.

Ja, saadan kan det gaa. Thomas var afvejen, og du var ved Haanden. Thomas var altid afvejen, og du var altid ved Haanden.

HARALD.

Det er ikke sandt! Det var ikke Grunden!

SOFFY.

Ikke? Jo, du kan dø paa, at det var Grunden. — — Ja, ja, nu har jeg sagt dig det. (Tager sit Overtøj paa). Nu kan du gjøre, hvad du vil. Du kan sætte Verden paa den anden Ende, pine og maltraktere dem og gjøre dit Bedste for at spolere

Livet og Fremtiden for Jer alle tre. Jeg vil saamænd ikke præke Fornuft for dig, for jeg véd meget godt, at det nytter ikke noget at præke Fornuft for et Mandfolk. Men — — var du et Fruentimmer —

HARALD.

Hvad saa?

SOFFY.

Saa tror jeg, du lod dem faa hinanden. To, som holder af hinanden, som passer til hinanden, og som faar hinanden, — det er jo en hel Kuriositet her i Verden. Hvis du var et Fruentimmer, saa tror jeg, du lod dem faa hinanden — for Kuriositetens Skyld.

(Hun nikker til ham og gaar gjennem Haven).

HARALD

(sidder sammensunken, med Hovedet skjult i Hænderne. Undertiden stønner han sagte, men rører sig ikke).

TREDIE SCENE.

Harald. Thomas.

THOMAS

(efter et Ophold fra venstre. Han har nogle Registre og Foliobøger under Armen; ser først ikke Harald, men gaar forbi ham mod sit Værelse; vender sig saa ved en Bevægelse fra Harald).

Sidder du dér?

HARALD
(anstrengt).

Thomas, du lovede mig igaar at tale med Harriet om . . . . om hendes og mit Forhold —

THOMAS.

Var det igaar? — Ja, det var jo igaar.

HARALD.

Men jeg tror helst, jeg vil bede dig ikke gjøre det alligevel.

THOMAS.

Jeg har gjort det.

HARALD
(springer op).

Har du gjort det?

THOMAS.

Ja. (Lægger Papirerne paa det lille Bord). Hvorfor maatte jeg ikke?

HARALD
(behersker sig).

Og hvad . . . . hvad svarede hun?

THOMAS.

Jeg vil helst vente med at sige dig det, Harald.

HARALD.

Hvorfor det?

THOMAS.

Fordi jeg ikke er vis paa, at Harriet endnu er saa klar over sine Følelser, at hun kan træffe en Afgjørelse.

HARALD.

Klar over sine Følelser? Det lyder underligt. Har hun og jeg ikke været forlovet snart i et Aar? Naar man ikke er klar over sine Følelser, forlover man sig ikke.

THOMAS.

Man kan tro, man er det, og tage fejl, Harald.

HARALD
(efter et Ophold).

Det vil med andre Ord sige, min Mistanke var rigtig. Hun bryder sig ikke om mig mere?

THOMAS.

Det gjør hun ganske sikkert.

HARALD
(haardt).

Ja vist, ja vist, bare ingen Talemaader! Hun holder ikke saadan af mig mer, at hun vil blive min Hustru. — (Pause. Koldt behersket). Hvad kan det komme af?

THOMAS.

Tør du paatage dig at sige, hvad der begrunder en Følelse?

HARALD.

Undertiden kan man det dog. — Kjender du den gamle Vise om Ebbe Skammelsen, Thomas?

THOMAS.

Nej.

HARALD.

Mens Ebbe tjente ved Hove, sad hans Broder Peder hjemme og lokkede hans Kjærreste til sig.

THOMAS.

Harald! Mener du, at jeg —?

HARALD
(opbrusende).

Er det sandt? Har du taget hende fra mig? Saa sig det ærligt og ligefrem!

THOMAS.

Kjender du mig saa slet, Harald, at du tror, jeg kunde bruge Krogveje forat bedrage dig for din Lykke?

HARALD
(koldt).

Det interesserer mig ikke. Jeg spørger dig som Mand, og jeg fordrer et bestemt Svar: er det dig, Harriet elsker?

THOMAS.

Hun tror det selv.

HARALD.

Og du — elsker du hende?

THOMAS
(rolig).

Ja.

HARALD
(løfter rasende de knyttede Hænder mod ham).

Aa, jeg kunde ....! (Han lader Armene synke og kaster sig hulkende i en Stol). Aa, Thomas! det havde jeg aldrig tænkt! Aldrig! Aldrig! Aldrig!

THOMAS
(stille).

Det er en stor Ulykke, der har ramt os alle. Kan du taale at tale med mig om det? (Sætter sig hos ham og lægger Haanden paa hans Skulder). Vil du tro mig, naar jeg siger dig, at endnu iforgaars havde jeg ingen Anelse? Vil du tro mig, naar jeg siger, at kunde jeg gjøre det ugjort i denne Time, vilde jeg betale det med mit Hjerteblod? Vil du, Harald?

HARALD
(rokker frem og tilbage).

Hvad kan det altsammen hjælpe?

THOMAS.

Det kan hjælpe til at klare Forholdet, saa du ikke dømmer os strengere, end vi fortjener.

HARALD.

Lige fra jeg var Dreng har jeg elsket hende og drømt om at eje hende. Og nu stod jeg ved

Maalet, nu troede jeg, jeg stod ved Maalet — endelig! Aa, hvor kunde hun gjøre det! Og du, Thomas, min egen Broder, min bedste Ven —! Om nogen havde sagt mig det for et Døgn siden, jeg havde slaaet ham i Ansigtet! — Hvordan er det gaaet til?

THOMAS.

Det kan jeg ikke sige dig, Harald. Jeg véd det ikke.

HARALD
(dæmpet).

Og hvad .... hvad vil du saa gjøre .... nu?

THOMAS.

Jeg vil have Vished.

HARALD.

Og naar du har den, hvad saa?

THOMAS
(alvorlig, mildt).

Saa vil jeg det samme som du, Harald. For vi vil jo begge, at Harriets Liv skal blive saa rigt og lykkeligt, som det kan blive. — — Ikke sandt?

HARALD.

Jo. (Ser langsomt op paa Thomas). Du har forandret dig i den sidste Tid, Thomas — — meget!

THOMAS.

Aa ja, maaske.

HARALD.

Fader plejede at sige, at jeg stod altid midt i Livet, du altid udenfor. Nu ser det næsten ud, som om det skulde blive omvendt.

THOMAS.

Det tror jeg ikke, Harald. Nu tror jeg, vi staar midt i Livet — beggeto!

HARALD
(rejser sig og gaar hen til den aabne Havedør).

Hvor er Moder?

THOMAS
(har ligeledes rejst sig).

Jeg vèd det ikke. Hun var gaaet ud, da jeg stod op.

HARALD
(kommer langsomt tilbage, stanser foran Thomas og rækker ham sin Haand).

Thomas!

THOMAS
(tager den).

Tak!

(Fru Thorild fra venstre).

FJERDE SCENE.

De forrige. Fru Thorild.

HARALD.

Godmorgen, Moder! Du har været tidlig ude.

FRU THORILD.

Jeg har gaaet en Tur langs Stranden, og helt op over Klinten. Jeg trængte til at gaa langt i det friske Vejr. Bølgerne havde hvide Skumtoppe, og Skyerne strøg lavt.

HARALD.

Dine Kinder er blevet ganske røde. Du ligner en ung Pige, Moder, en smuk ung Pige.

FRU THORILD
(sætter sig).

Det har alligevel trættet mig. Ak ja, jeg mærker, jeg begynder at blive gammel.

HARALD.

Du — gammel, Moder? Det bliver du aldrig. (Han staar ved Siden af hendes Stol, lægger hendes Hoved ind mod sit Bryst og stryger over hendes Haar). Kjære, Kjære Moder! (Bøjer sig pludselig ned og kysser hendes Haar). Farvel!
(gaar mod Baggrunden).

FRU THORILD.

Gaar du?

HARALD.

Ja. Jeg gaar ned til Harriet. Jeg har noget at tale med hende om.

FRU THORILD.

Du husker vel, at Provsten kommer her til Frokost?

HARALD.

Ja, det gjør han jo.

FRU THORILD.

De kommer allesammen herop fra Harbos. Kan du ikke vente saalænge?

HARALD.

Nej, ikke saa godt, Moder.

FRU THORILD.

Ja, ja da. Farvel saalænge!

HARALD.

Farvel, Moder! — Farvel saalænge!

(Han gaar).

FEMTE SCENE.

Fru Thorild. Thomas.

FRU THORILD.

Han var saa underlig mild og bevæget, synes jeg. Har du sagt ham noget om ... om det igaar?

THOMAS.

Nej.

FRU THORILD.

Behøver han at vide det?

THOMAS.

Nej, Jeg tror ikke at han behøver det.

FRU THORILD
(rejser sig og gaar hen til ham).

Hvordan har du det idag, kjære Thomas?

THOMAS.

Godt. Moder.

FRU THORILD.

Er det Sandhed, Thomas?

THOMAS.

Ja, det er Sandhed.

FRU THORILD
(sætter sig).

Han talte igaar om at gjøre Regnskabet op, han, den ubarmhjertige Farisæer, som altid har Ret. Jeg har prøvet paa det, Thomas, saa godt jeg kunde; det ligger ikke rigtigt for mig, tror jeg. I din Faders Brøde har jeg min store Del, det véd jeg. Han var saa lidet egnet til at være Præst. En æstetisk Natur var han, blød og barnlig og uden Villie trods al sin rige Begavelse. Det var mig, som drev ham frem. Jeg vilde vise dem alle, at jeg havde valgt rigtig, da jeg valgte ham. Saa kom den frygtelige Skuffelse, den dybe Ydmygelse. Mig gjorde den kun koldere og stoltere end før. Han vilde opgive alt; jeg fik ham til at blive i Usandheden og redde Skinnet. Mit Haab klamrede sig til dig og Harald. Hvad han ikke havde evnet, skulde I naa. I skulde

bevise min Ret for Verden. Det var ikke Kjærlighed, ikke Kjærlighed alene; meget var Trods og Stolthed, der ikke vilde bøje Nakken. Nu ser jeg det. Jeg har gjort stor Uret mod dig, min elskede Dreng. Tror du, jeg har bødet haardt nok?

THOMAS.

Skylden var ikke din alene, Moder. — Jeg maatte gjennem dette først, jeg maatte lære at blive Menneske. — Det, jeg kaldte min Tro, var Extase, Afgudsdyrkelse — maaske Nydelsessyge, naar alt kommer til alt.

FRU THORILD.

Nydelsessyge?

THOMAS.

Aa ja, den Ting har mange Former. Du kan ogsaa kalde det Hovmod. Jeg vilde have Livet, Menneskene anderledes, end Gud har skabt dem; jeg vilde lave dem om efter mit eget Hovede — og mig selv med. Nu ser jeg, at jeg maa begynde forfra. Og nu tror jeg næsten, jeg kan.

FRU THORILD.

Tror du, der er Haab for os endnu, Thomas?

THOMAS.

Ja Moder, det tror jeg. Vi er vel ikke de første, der vilde skyde Gjenvej til Maalet og

maatte gaa den samme Vej tilbage med blodige Fødder.

FRU THORILD
(sidder lidt taus; derpaa mildt og stille).

Kom herhen til mig, Thomas! Helt herhen! (Hun tager hans Haand mellem begge sine). Sig mig, hvordan du føler det, Thomas!

THOMAS.

Jeg føler det, som om jeg fra en Febernat gik helbredet ud i kølig Morgenluft. Legemet gyser, men Sindet er frit og muntert, og Himlen er blaa som en Kornblomst.

FRU THORILD
(dæmpet)

Thomas — jeg føler det paa samme Maade. — — Hvoraf kan det komme?

THOMAS.

Det kommer vist af, at nu ser vi Livet, som det er.

FRU THORILD
(tankefuld).

Ja! Ja!

THOMAS
(efter et Ophold).

Moder, du maa lade mig have frie Hænder og ikke sætte dig mod det, jeg nu vil gjøre.

FRU THORILD.
Hvad vil du gjøre?

THOMAS
(ser mod Haven).
Hys! Dér kommer Harriet.

SJETTE SCENE.

De forrige. Harriet (fra Haven).

FRU THORILD.
Alene? Har du ikke Harald med?

HARRIET.
Harald er rejst, Han bad mig hilse Jer alle.

FRU THORILD.
Rejst? — Men du gode Gud, hvad er der da sket?

HARRIET.
Harald og jeg har hævet vor Forlovelse.

FRU THORILD.
Hvad siger du? — Er I blevet Uvenner, Børn?

HARRIET.
Nej, nu er vi netop blevet Venner.

FRU THORILD.
Jeg forstaar ikke!

THOMAS
(alvorlig og fast).

Harriet, vèd du, at Verden vil fælde sin strengeste Dom over os begge? Vèd du, at i dens Øjne vil jeg staa som en hjerteløs Egoist, der har taget min Broders Kjærreste fra ham — jeg, den kristne Præst?

HARRIET.

Det vèd jeg, Thomas.

THOMAS.

Vèd du, at om kort Tid ejer jeg ikke andet end det, jeg kan skaffe mig ved mine Kundskaber fra Dag til Dag? Vèd du, at mit Liv bliver en møjsommelig Kamp for det daglige Brød?

FRU THORILD.

Hvad er det, du siger, Thomas?

HARRIET.

Jeg vèd kun, at jeg elsker dig.

THOMAS.

Hvis du føler og tænker som nu, naar den Dag kommer, da jeg kan byde dig ind til mit, saa vil vi følges ad i Livet og lade Menneskene snakke, som de maa.

FRU THORILD
(slaar Hænderne sammen).

Men har jeg da været blind, ganske blind?!

THOMAS.

Det er vi alle, Moder, og undertiden mest for det, som ligger nærmest.

SYVENDE SCENE.

De forrige. Harbo, Soffy og **Betty** (fra Haven).

HARBO.

Nu har vi Provsten! Hans Vogn svingede netop ind om Præstegaardsmarken! Undskyld jeg kommer saadan brasende, Fru Thorild! Men det gik jo ikke an at dratte efter Hædersgæsten.

FRU THORILD
(har rejst sig).

Det var udmærket, Harbo. Vær saa god at tage Plads.

HARBO.

Tak. Han kjører et Par dejlige Heste, gjør Provsten; men det er jo ogsaa et Embede, der smider af sig.

BETTY.

Dèr er Vognen!

(Fru Thorild og Thomas gaar ud til venstre)

HARBO.

Det kan ikke nytte, hvad du siger, Betty. Jeg vil tale. Det er min Pligt. Jeg skylder Thorild Oprejsning, og jeg skal vise, jeg er Mand

for at give ham den. Hvordan sidder mit Halstørklæde?

BETTY.

Det sidder rigtig godt.

HARBO.

Er jeg meget rød i Ansigtet?

SOFFY.

Det er du jo altid.

HARBO.

Satan! Naa, vi maatte jo ogsaa skynde os, og det er varmt, det er meget varmt! (Til Harriet). Hvor er Harald?

HARRIET.

Han er rejst.

HARBO.

Er han rejst? Det var en Pokkers fransk Visit. En Sømand har heller aldrig Fred. Men, det forstaar sig, naar Pligten kalder —

SOFFY.
(med et Blik paa Harriet).

Saa lystrer man, selv om det falder nok saa haardt. Det er rigtigt, Fader.

OTTENDE SCENE.

De forrige. Provsten, fulgt af **Fru Thorild** og **Thomas** (fra venstre).

FRU THORILD.

Provsten kjender jo Kammerraad Harbo?

PROVSTEN.

Ganske vist. Det er ikke første Gang. — De befinder Dem vel?

HARBO.

Tak! udmærket, Deres Højærværdighed. Tør jeg formode: i lige Maade?

PROVSTEN.

Tak, jeg har det særdeles godt. Det er Deres Døtre?

HARBO.

Ja, Deres Højærværdighed, det er saamænd mine Døtre de to.

PROVSTEN.

Tre?

HARBO.

Nej, to. Den tredie er min Søsterdatter.

PROVSTEN.

Ah, ja saa!

FRU THORILD.

Maaske Provsten nu gjør os den Ære at spise Frokost med os? Saa overlader vi Dem og Thomas til Embedsforretningerne.

PROVSTEN.

Ganske som Fru Thorild synes. Jeg har Tiden for mig, mens Hestene hviler ud.

HARBO.
(rømmer sig).

Deres Højærværdighed, jeg føler Trang til at udtale mig om noget til Deres Højærværdighed, noget, som ligger mig, om jeg saa maa sige, paa Hjerte.

PROVSTEN.

Hvad har De paa Hjerte, Hr. Kammerraad?

HARBO.

Der er fra dette Sogns Beboere, fra en Del af dette Sogns Beboere indgivet en Klage, en højst uretfærdig Klage —

FRU THORILD
(afbrydende).

Skal vi ikke opsætte at tale om det, kjære Harbo?

HARBO.

Nej, tillad mig, Fru Thorild, det skal netop siges, og siges højt og lydeligt i denne Stund. Man var ogsaa hos mig; men jeg skrev ikke under, selvfølgelig, da jeg er en mangeaarig Ven af Familien her —

FRU THORILD.

Kjære Harbo —

HARBO.

Tillad mig, Fru Thorild! — Deres Højærværdighed! Som Medlem af Menigheden føler jeg

Trang til at sige Dem, at min Ven, Pastor Thorild, i èt og alt er en Præst efter mit Hjerte, og at han kort sagt har virket til Velsignelse og Opbyggelse her i Sognet i sand kristelig Aand.

PROVSTEN.

Det glæder mig at høre. Jeg har forresten aldrig næret Tvivl i saa Henseende. Men det glæder mig at høre.

HARBO.

Det glæder mig, at det . . . at det glæder Deres Højærværdighed.

THOMAS.

Jeg takker Dem for deres gode Villie, kjære Harbo. Men hvad nu Grunden til denne Klage end er, — i det væsentlige siger den Sandhed.

HARBO.

Hvad behager? Sandhed? Siger den Sandhed?

THOMAS.

Ja, lad det kun være sagt her, hvor mine faa Venner alle høre det: Min Menighed har Ret, jeg duer ikke til at forkynde dem Ordet. Jeg beder Deres Højærværdighed fritage mig for mine gejstlige Pligter, til Ministeriet har bevilget min

Afsked. Kirkens Bøger og Regnskaber ligger alle ordnede her (peger paa det lille Bord).

FRU THORILD.

Thomas —!

THOMAS
(ser paa hende).

Hvad siger du, Moder?

FRU THORILD
(fatter sig).

Intet. — Du har Ret.

PROVSTEN.

Er dette Skridt nu ogsaa vel overvejet, kjære Pastor Thorild? Kontroversen mellem Dem og Deres Menighed er forhaabenlig ikke af værre Art, end at den kan bilægges i Mindelighed.

THOMAS.

Det er ikke Grunden, Deres Højærværdighed. Jeg føler mig ikke Stillingen voxen. I min egen Samvittighed har jeg Grunden.

PROVSTEN.

Der kan kun tænkes èn gyldig Grund til en saadan Handling, forekommer det mig: den, at man ikke nærer samme religiøse Overbevisning som Kirken.

THOMAS.

Men saadan er det netop.

PROVSTEN
(overrasket).

Saa? — De har maaske virkelig en afvigende Opfattelse af Forsynslæren?

THOMAS
(med et lille Smil).

Aa nej, Deres Højærværdighed! Sagen er meget simplere. Jeg tør slet ikke bruge saa store Ord som Opfattelse eller Overbevisning.

PROVSTEN.

Hvorledes?

HARBO.

Nu har jeg min Salighed —
(stanser ved et Blik fra Soffy).

THOMAS.

Jeg vèd kun nu, hvad jeg ikke vidste før: en religiøs Overbevisning faar man ikke for slet saa billigt Kjøb, som det almindelig troes. — Og èt til: man naa'r den ikke udenom det at være Menneske, men kun gjennem det.

PROVSTEN
(efter en kort Pause).

Jeg tror, De er et ærligt og sanddru Menneske. Jeg vil ikke prøve at rokke Deres Forsæt. Maaske forstaar jeg ogsaa lidt af det, som nu foregaar i Deres Sjæl. Jeg skal gjøre, som De ønsker.

THOMAS.

Tak!

PROVSTEN
(rækker ham Haanden).

Og lad mig saa ønske Dem Guds Hjælp paa Vejen! Den kan vi stakkels famlende Menneskebørn alligevel ikke undvære.

THOMAS.

Jeg takker Dem.

FRU THORILD.

Thomas. Du har saa ofte ønsket at se din Morfader. Vil du nu følge mig til ham, Thomas?

THOMAS.

Ja Moder, det vil jeg gjerne.
(Han træder hen mellem Fru Thorild og Harriet. — Det banker).

FRU THORILD.

Kom ind!

(Pabst fra venstre).

NIENDE SCENE.

De forrige. Pabst.

PABST.

Undskyld! Jeg vidste ikke, Provsten var her.

PROVSTEN.

Hvad vilde De, Hr. Pabst?

PABST.

Det var kun Salmenumrene til Gudstjenesten imorgen, Deres Højærværdighed. Jeg kom for at hente dem hos Pastor Thorild.

PROVSTEN.

Jeg skal give Dem Besked, Hr. Pabst. Imorgen holder jeg Gudstjenesten i Dønvig Kirke.

Tæppet falder.

3



